

פרשת תצוה

מה בפרשה: סיכום מתומצת של פרשת השבוע

פרשתנו עוסקת בבגדי הכהונה, הבגדים אותם לובשים הכהנים בעת העבודה במשכן ובבית המקדש

"ואתה תצוה את בני ישראל" לקחת שמן זית זך ולהדליק את המנורה העומדת "באהל מועד מחוץ לפרכת" ולהעלות בה "נר תמיד" שידלק ביום ובלילה.

לאחר גמר מלאכת המשכן יש לדאוג לקדש את הכהנים שיעבדו בו, הלא הם אהרן ובניו. לכהנים יש לדאוג לבגדים מיוחדים, העשויים מזהב תכלת וארגמן והם מפורטים בהמשך הכתובים.

האפוד - סינור הארוג מחוט השזור יחדיו: זהב, תכלת וארגמן ותולעת-שני, ולו שתי כתפיות וחגורה, שהיתה נחגרת מאחוריו ואליה התחברו הכתפיות. על הכתפיות נקבעו שני אבני שוהם ועליהם נחרטו שמות בני-ישראל, ששה על כל אבן. הללו שימשו "אבני זכרון" לבני ישראל, ואהרן היה נושא אותם על כתפיו.

החושן - היה ארוג גם הוא "מעשה חושב", והיה תלוי על האפוד. עליו משבצות זהב, שבתוכם יישבו שנים-עשר אבני החושן, עליהם היו חרוטים שמות שבטי ישראל. החושן היה מחובר לאפוד בשרשרות זהב, וזאת בכדי ש-"לא יזח החושן מעל האפוד".

המעיל - עליו היה האפוד - כמין גלימה ללא צווארון, עשוי כולו תכלת ובשוליו רמוני תכלת וארגמן ופעמונים - "פעמון זהב ורימון, פעמון זהב ורימון" - ובבוא אהרון את הקודש - "ונשמע קולו" היו הפעמונים מצלצלים.

ציץ - כמין טס של זהב עליו היה חרוטים המילים: "קודש לה' ". הציץ היה מונח על מצחו של הכהן הגדול ומחובר היה בשני חוטי תכלת מצידיו וחוט תכלת שלישי מאמצעו, שעבר על המצנפת ונקשר עם חבריו מאחורי הראש.

אלו היו ארבעת בגדיו המיוחדים של הכהן הגדול, בנוסף לארבעת בגדי שאר הכהנים: **כותנת** ; **מכנסים** ; **אבנט ומגבעת** - הלא היא המצנפת. חובה מיוחדת היא על הכהנים ללבוש את הבגדים בבואם אל הקודש - "חוקת עולם".

לאחר כל ההכנות, זה הזמן לקדש את הכהנים. יש להקריב פר אחד ושני אילים עם תקרובתם, והכהנים ילבשו את הבגדים לאחר שיטבלו במקווה, כשאת בגדי הכהן הגדול יש למשוח מקודם בשמן המשחה, לקדשם. אחר-כך יש לשחוט את הפר המשמש כחטאת ולהזות מדמו על המזבח. את חלבו וכליותיו יש להקריב על המזבח, ואת הנשאר - לשרוף מחוץ למשכן.

לאחר טקס זה סומכים הכהנים את ידיהם על אחד האילים, המשמש כקרבן "עולה" - על שם עלייתו כולו על גבי המזבח - "שה (מלשון אש) לה' הוא".

אחר כך שוחטים את האיל השני ומזים מדמו על הכהנים ועל המזבח. חלקו עולה לקרבן וחלקו נאכל על-ידי הכהנים. קרבן זה - איל המילואים - אסור באכילה ל"זר" - מי שאינו כהן, והנותר ממנו עד הבוקר נידון לשריפה, כסדר הזה יעשה במשך שבעה ימים. כן יש להקריב פר להקדשת המזבח שבעת ימים, וחובה מיוחדת להקריב מדי יום שני קרבנות - כבשים, אחד בבוקר ואחד בין-הערביים, והם הנקראים

פרשת תצוה

בשם קרבנות התמיד.

בסיום הפרשה שומעים אנו על ציווי הקב"ה לבנות את מזבח הקטורת העשוי מעצי שיטים, אמה ארכו אמה רוחבו ואמתיים קומתו, וקרנות בקצוותיו. כולו מצופה זהב וסביבו זר זהב, ובשתי טבעותיו הבדים - מוטות - העשויים גם הם עץ מצופה זהב, בהם נישא הארון.

בכל בוקר, בד-בבד עם הקרבת קרבן התמיד, היה אהרן הכהן מקטיר את "קטורת הסמים", וזו היתה מוקטרת אף עם קרבן בין-הערביים. אחת בשנה היה אהרן הכהן מזה על המזבח מדם חטאת הכיפורים, ובזאת היה המזבח מתכפר.

בגדי קודש לכבוד ולתפארת

סודו של הבגד בלשון הקודש | למה מתחפשים בפורים? ואיך קשורה הציצית של מרדכי להמן?

בכביש הסרגל באחת ממדינות העולם נסע לו בנחת איש עסקים, מרוב שעמום מהנסיעה החדגונית רגלו מעכה את דוושת הגז במהירות רבה, אך המהירות בכביש הריק מנוסעים בשעת לילה מאוחרת לא היוותה סכנה. לפתע הוא קולט מרחוק משהו מגיח אל הכביש השומם והוא מנסה לעצור בזמן, בדקה התשעים עוצר הרכב מטר מראשו של גמד קטן הלבוש בבגד אדום.

"אתה נורמלי? כמעט דרסתי אותך", צועק הנהג בחמת זעם, "ככה לקפוץ לכביש." "הגמד החל להתנצל: "תבין אותי, שלושה ימים לא אכלתי. אני מת מרעב תיכף, אתה הראשון שעובר פה מזה שבוע". הנהג ריחם עליו והוציא לו אוכל, תוך אזהרות חוזרות ונשנות שלא יסכן שוב את חייו הגמדיים. בהמשך הדרך שוב מזנק מישוהו לכביש, בדקה התשעים וחמש עוצר הרכב בחריקת בלמים עזה חצי מטר מראשו של גמד לבוש בגד צהוב. שוב פעם החל הנהג לנזוף בגמד הצהוב, וזה האחרון התנצל ששלושה ימים לא באה טיפת משקה לפיו. הנהג ריחם עליו ונתן לו לשתות כשהוא מפציר בו להיזהר יותר להבא.

כמובן שבפעם הבאה היה הנהג זהיר יותר, ולמרות שהזינוק של החפץ השלישי שהתברר כגמד לבוש בבגד כחול - היה מהיר מאוד, הוא הצליח לעצור כמה סנטימטרים ספורים מראשו הזעיר.

"אני לא מוכן לשמוע ממך שום תירוץ! לא שאתה רעב ולא שאתה צמא. נמאסתם עלי כבר". פסק הנהג הנרגז והלחוץ.

אך הגמד הכחול ענה לו בחומרה: "תהיה בשקט ותוציא תעודות..."

בפרשת השבוע מצווה הקב"ה את משה לעשות לאהרן בגדי כהונה: "ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת". בגדי הכהונה עשויים היו בהוד והדר שאין כמותו בעולם כולו, הן מבחינת הבד שממנו היו עשויים והן באופן הכנתם.

מהו בעצם הבגד, ואיך צריכים אנו להתייחס אליו?

בלשון הקודש כל מילה מחושבת בתכלית הדיוק או בעגה היהודית 'עד קוצו של יו"ד'. אם נתבונן מעט במילה "בגד" נשים לב שהיא מורכבת משלוש אותיות צמודות זו לזו בסדר האלף-בית, היוצרות מילה

פרשת תצוה

שלמה. לא בכדי הורכבה המילה בגד מצירוף זה, שכן האות הראשונה א' רומזת לקב"ה - 'אלופו של עולם', וכשמתעלמים ממנו - נוצר השורש ב.ג.ד שהוא מלשון בגידה.

זאת ועוד, שהבגד גורם לנו 'לבגוד' באישיותו של העומד מולנו ולהתייחס אליו אך ורק לפי מראה עינינו. אם לבוש הוא בגדים מכובדים ביותר מיד נסווג אותו במחשבתנו כאיש נכבד וחשוב אפילו אם הוא ריק מתוכן. לעומת זאת גם אם הוא אדם נכבד בפנימיותו אך לבוש בגדי עני לא נעניק לו תשומת לב ראויה. הרי שהבגד מתעתע בנו לבגוד במציאות האמיתית.

['בגד' בחילוף אותיות א"ת ב"ש יוצר את האותיות 'שקר'... וכיון ש"זה לעומת זה עשה האלוקים" ההיפך של הבגד בלשון הקודש הוא 'מלבוש' שיוצר בחילוף אותיות את המילה 'בשלום'].

גם בפורים - מנהג ישראל תורה - להתחפש בבגדים שונים מכל ימות השנה. מדוע? אחד מן הטעמים הוא שאנו רוצים להטמיע בקרבנו את המסר שהבגדים אינם משקפים נכונה את המציאות, וכמו שיודעים אנו בפורים שזו רק תחפושת, כך ילווה אותנו מסר זה לאורך השנה כולה.

לכן ציוותה התורה הקדושה לעשות לכהן הגדול "בגדי קודש לכבוד ולתפארת", כיון שבגדים אלו נעשים בקדושה ובטהרה בסדר מיוחד של אריגה ועיצוב על פי סודות עליונים, הרי שלא זו בלבד שהם לא יגרמו למתבונן בהם ראייה שטחית על פי הבגד, אלא אדרבה כל בגד יכפר על חטא מסוים מעוונות הדור, לדוגמה המעיל - על לשון הרע, החושן - על קלקול הדין, וכן הלאה.

כששמע מרדכי על גזירת המן נקט בצעד חריף: "ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר", לעומת זאת כשהגיעה שעתו הגדולה של מרדכי היהודי, זכה להוד וגדולה כשהביאו: "לבוש מלכות אשר לבש בו המלך", כבוד מושלם ממלך מלכי המלכים.

בימי הפורים שזוכים אנו לשפע רוחני רב, וכל שמוטל עלינו לעשות כדי לזכות בו, הוא לפשוט את ידינו ולבקש מהיושב במרומים שישלח לנו עזרו. ננסה פעם אחת להתחפש לעצמנו, ל'אני' האמיתי שלנו ולא להמשיך להסתובב ב'בגד' שעטינו על עצמנו במהלך השנה החולפת. נקרע את בגדי החטא שרכשנו לנו ותמורתם נבקש מאבא שבשמים לזכות ללבוש מלכות אמיתי לנשמתנו.

מציאות רוחנית נצחית

הפרשה מגלה לנו את תפקידו המיוחד של משה רבנו וכח הביטול שלו. כח הביטול שחייב להתעורר בכל אחד מאתנו על מנת שיוכל להאיר בנו אור המנורה, האור הגנוז.

פתיחה

בפרשה הקודמת למדנו על התרומה שהביאו בני ישראל לבניית המשכן ועל הוראות בניית המשכן. בפרשה שלפנינו יש מספר עניינים: העלאת נר התמיד במשכן, מינויו של אהרון לכהונה גדולה ופרטי עשיית המלבושים של הכהן, עשיית האורים ותומים של הכהן הגדול, תהליך קידושם של אהרון ובניו, ובניית מזבח הקטורת.

הפרשה פותחת במילים, "וַאֲתָה תִּצְוֶה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כִּתִּית לְמָאוֹר: לְהַעֲלֹת בָּר, תְּמִיד". למרות שכל עניין הדלקת הנרות במנורת המשכן, תאמר בפרשת בהעלותך, כאן ניתנת למשה הוראה מוקדמת, שהוא יהיה זה שיצוה על כך. לכן נאמר 'ואתה תצוה', בלשון עתיד, ובכל זאת, למה צריך

פרשת תצוה

פעמיים לעסוק בכל העניין הזה? ננסה לראות מה החשיבות של להודיע למשה בטרם הציווי על הציווי. מה הפרשה הזאת מלמדת אותנו על משה רבנו? וכמובן מה יש לנו ללמוד מזה על דרך העבודה שלנו? גם המילה 'תצוה' דורשת התעמקות. בדור שלנו, לשון ציווי נתפס לעיתים כמשהו מאיים, משהו ששווה להתרחק ממנו. אבל מוכרחים להבין את הפנימיות של המילה. 'אור החיים' הקדוש אומר, 'תצוה' זה מלשון התחברות, "צוותא", ונאמר כאן למשה, אתה תתחבר עם בני ישראל. בהמשך נראה איך זה קשור לעבודה של משה רבנו.

השם משה לא בפרשה

פרשת 'תצוה' חריגה במובן שמאז לידתו של משה רבנו בתחילת חומש 'שמות', היא היחידה בה לא מוזכר שמו של משה. במדרש מסבירים את זה מהסיבה שבזמן שחטאו בני ישראל בעגל והקב"ה רצה לכלותם, אמר משה, "ועתה, אם-תשא חטאתם; ואם-אין--מחני בא, מספרך אשר כתבת" (שמות ל"ב ל"ב). ברגע שמשה הוציא את המילה, מחני, הובטח שיתקיים הדבר. קללת חכם תופסת אפילו אם באה על חנם. בספר 'ישמח משה' יש אזהרה שאסור לבן אדם לקלל את עצמו אפילו על תנאי. כמו להגיד אם משהו מסוים לא יקרה, תבלע אותי האדמה. כי יש ממונה בשמיים שעומד ומצפה לשמוע מפי האדם שמקלל עצמו ומיד מקיים את קללתו. על זה אמר דוד המלך, "אֶשְׁמְךָ דָּבָרִי, מִחֲטוֹא בְּלִשׁוֹנִי: אֶשְׁמְךָ לְפִי מִחֲסוֹם בְּעַד כִּשְׁעֵי לִגְדִי" (תהילים ל"ט ב'). צריך לשקול היטב את מה שיוצא מפינו.

התפקיד של משה

אולם כדי להבין את עומק העניין, עלינו להתבונן בקשר שישנו בין פרשת 'תצוה' ופרשת 'כי תשא'. כתוב שהקב"ה אמר למשה, אם אתה אומר, 'מחני נא', אז אני מוציא את השם שלך מהפרשה שלי, פרשת 'תצוה', ולא מהפרשה שלך, פרשת 'כי תשא', בה מוזכר חטא העגל. מה זה פרשה שלי, פרשה שלך ולמה דוקא הפרשה שמספרת על חטא העגל היא פרשתו של משה?

הרב שיינברגר שליט"א מסביר שראשית צריך להבין את תפקידו של משה. משה לקח על עצמו "פרויקט" להרים את ראשם של ישראל. משה לקח עם של עבדים ורומם אותם למדרגה של בני מלכים. פרשת 'כי תשא' פותחת, "כי תשא את-ראש בְּבִי-יִשְׂרָאֵל, לְפָקְדֵיהֶם, וְנָתַנּוּ אִישׁ כְּפָר בְּפִשׁוֹ לֵה', בְּפָקֶד אֲתֶם; וְלֹא-יְהִי בְּכֶם גִּגֵּף, בְּפָקֶד אֲתֶם". כי תשא, תרים את ראשו וקרנו של ישראל. בפרשת 'כי תשא' מתבטאת כל מהות העבודה של משה ולכן נקראת הפרשה של משה. לאחר חטא העגל, אומר משה לקב"ה, "אם-תשא חטאתם; ואם-אין--מחני בא". אם אין מצב שאני יכול לעשות את העבודה שלי ולזקוף את ראשם, אלא להפך, אתה רוצה לגזור עליהם גזרות של כליה, אז מחני נא מספרך. אומר הרב שיינברגר שליט"א, זה נקרא רבי אמיתי - ר"ת ראש בני ישראל, ולא להפך, רבי - ר"ת רע בעיני השם. רבי אמיתי, מנהיג אמיתי, מרים את הראש, לא נותן לתלמידיו לשקוע.

נשיאת ראש

בעבודה יש עליות וירידות, יש מצבי קטנות מוחין וגדלות מוחין, מצבים שבהם האורות נמצאים בכלים ומצבים שהאורות מסתלקים. משה רבנו לא רצה לראות את כלל ישראל במצבי קטנות, אלא במצבי גדלות בלבד. לכן זה נקרא 'כי תשא' את ראש בני ישראל - שהראש במקום יש נשיאת ראש, יש מצב של גדלות. אפשר ש'נשיאת ראש' מעיד על מצב של גדלות שבו הראש הוא הנשיא, הוא השולט במערכת. כמו שאמרנו פעמים רבות, יהודי צריך להיות מל"ך (ר"ת מח, לב, כבד), ולא להפך. גם המילה אדון, המנהיג של נתיניו, מעידה על האופי הרצוי שלו. אדון זה מלשון אדנים, כמו אדן החלון שעליו נשען כל החלון, כמו אדני העמודים בבית המקדש שעליהם נשען כל המבנה. אדון זה לא מי שיושב על הראש של האנשים, אלא להפך, הוא זה שעליו נשענים, הוא זה שמנשא את ההמון. זה משה.

לכן דוקא הפרשה של חטא העגל, הנפילה הכי גדולה של עם ישראל, נקראת פרשתו של משה. מוסיף הרב שיינברגר שליט"א, זה לא חכמה להיות מנהיג שמקבל קהילה מושלמת של לומדי תורה, אלא דוקא

פרשת תצוה

קהילה כזאת שעושה עגל, ולמרות זאת המנהיג מסוגל להרים את ראשם, זאת הגדולה האמיתית.

משה ונח

"מִחְנֵי נָא", יש עוד דבר חשוב בעניין צמד המילים הללו. בשביל להבין במה מדובר צריך לחזור אל נח. המבול נקרא 'מי נח' וזה מתמיה, הלא נח הוא זה שהציל את כל העולם, בזכותו היתה המשכיות לחיים. למה לקרוא למים המשחיתים על שמו? הסיבה נעוצה בהנהגתו של נח. נח לא התפלל על בני דורו. הוא לא עשה את המעשה הנכון כדי להציל את הדור. הקב"ה אמר לנח לעשות תיבה יותר ממאה שנה לפני המבול. לבנות תיבה בזמן ההוא דוקא על הררי אררט בגיל חמש מאות, מעשים שנראים די מוזר. הכל היה כדי לעורר את בני דורו לשאול שאלות, אולי יקבלו הרהורי תשובה. אלא שמעשיו של נח, התיבה, זה לא מספיק, צריך לעשות משכן.

אומר הרב שיינברגר שליט"א, משכן זה מלשון משיכה. הקדושה של המשכן זה מושך כל אחד פנימה, מכנס אל תוכו את כולם. כתוב שכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ומזהירה על עלבונה של תורה. בשביל מה יוצאת בת קול? הבעל שם טוב אומר שאם יש לבן אדם איזה התעוררות לעבודת השם זה מפני שעמוק בפנים הוא שמע את אותה בת קול. הקדושה הולכת ומכריזה על עצמה. על פי ההלכה, בית הכנסת צריך להיות גבוה מכל הבתים, למרות שזה לא תמיד אפשרי. בית הכנסת עומד ומכריז, הנה אני פה. אומר הרב שיינברגר שליט"א, כשיש בית כנסת בעיר זה מאיר לכל בית ישראל. זה מחמם את הלבבות של האנשים. אולי, למרבה הפלא, כאן בארץ לא כולם מרגישים את זה, אבל כל יהודי שהיה בטיוול בחו"ל, יודע שהמפגש עם בית הכנסת שם, מעורר התרגשות פנימית חזקה, שרוב האנשים לא מוצאים לה הסבר. אם נח היה הופך את השיטה והיה עושה מהתיבה בית מקדש, משכן. לא הולך בדרך של תוכחה, תראו הנה אני בונה לי ולמשפחתי תיבה, היזהרו מהמבול, תכינו את עצמכם, כי כתוב על רשעים שגם בפתח הגהנום לא חוזרים בתשובה. לרשעים כאלה, כמו בדורו של נח, לא תעזור תוכחה. אבל אם יש משכן, כח המשיכה שבו כבר יעבוד על דרך שמים שוחקים אבן. זה מה שלמד רבי עקיבא וזה מה שנתן לו את הכח לקום ולהתחיל ללמוד תורה בגיל ארבעים. בכח ההתמדה, המים שהם הדבר הכי רך שוחק אפילו אבנים. מים זה תורה שחודרת גם אל מח שהוא כמו סלע. גם הקדושה שיוצאת מבית הכנסת תחדור אחרי מאה שנה אפילו באלה שיש להם לב אבן.

יש סיפור על הרב לופיין זצ"ל שחי בחיפה. במשך שנים, הוא היה יוצא כל שבת מפתח ביתו, עובר ליד הקיוסק הפתוח, ומברך את בעל הקיוסק בשבת שלום. שנים הוא היה נוהג ככה. גם כשעבר לגור בדירה אחרת, היה עושה סיבוב במיוחד, רק כדי להמשיך לברך את אותו יהודי. בסוף חייו, שבת אחת, פנה אליו בעל הקיוסק ואמר לו כך: לי נמאס, אני לא יודע איך לך לא נמאס, אבל לי נמאס. הוא סגר את הקיוסק, הצטרף אליו לבית הכנסת, ולימים נעשה בעל תשובה.

התיקון לנח

לכן משה אומר, "מִחְנֵי", שזה אותיות מי נח, זהו התיקון למעשיו של נח. בשני המקרים היו דינים גדולים בעולם שאיימו להשמיד את הנפשות הפועלות. במבול, כל באי העולם ובחטא העגל, עם ישראל. אלא שמה מתפלל על עם ישראל לפני צאת הגזרה ומוכן ששמו ימחה מהתורה למען עם ישראל, ונח, רק כאשר יצא מהתיבה, הבין שהיה צריך להתפלל ורק אז בכה על בני דורו.

לכן כשמה אמר 'מחני נא', הקב"ה אמר לו, אתה לא תהיה כמו נח, אתה תעשה משכן שיאיר לכל העולם, שיחבר את כל הנשמות מחדש. אומר הרב שיינברגר שליט"א, לכל אדם יש משהו מיוחד שאין לאף אחד, שמהבחינה הזו הוא יחיד בדור. כל אחד יש לו אש משלו. כל אחד יש לו את העניין המיוחד שלו וצריך רק להיות בטוח ולדעת כמה שהוא חשוב, כמה שהוא יכול להועיל לעצמו ולכל העולם כולו, כי אין לאף אחד את הנכס שיש לו. לכן גם לא צריך לקנא. כפי שדיברנו בפרשת 'משפטים' על ההבדל בין מודעות של עבד למודעות של בן מלך, מודעות של קנאה ומודעות של שפע.

משה רבנו הוא צדיק הדור שמקים את המבנה השלם. במשכן כל אחד הביא את החלק שלו, את התרומה

פרשת תצוה

שלו ומשה רבנו חיבר את הכל. החיבור הזה זה הכח של המשכן שעושה שלא יהיה מבול. התיבה מצילה יחידי סגולה מהמבול, לעומת המשכן, שכולם שותפים בו, והוא נותן כח שלא יהיה מבול בכלל.

נצחיות המנורה

הפרשה פותחת, "וְאַתָּה תִּצְוֶה אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וַיִּקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן זַיִת זָךְ כְּתִית לְמָאוֹר: לְהַעֲלֹת נֵר, תָּמִיד", מצות הדלקת המנורה. המדרש מספר שכאשר ראה אהרון את נשיאי השבטים מקריבים איש איש את קורבנו בימי חנוכת המשכן, חלשה דעתו. מיד אמר לו הקב"ה, לגדולה מזו אתה מתוקן. החלק שלך גדול משלהם כי הקורבנות נוהגים רק כל עוד בית המקדש קיים, אבל הנרות שאתה תדליק במנורה לעולם יאירו. הלשון 'לעולם' מעידה על משהו נצחי, גם המילים "להעלות נר תמיד" מרמזות לנו על עניין נצחי. יחד עם זאת, ברור שכאשר נחרב בית המקדש, נגנזה גם המנורה יחד עם כל כלי הקודש ונרותיה חדלו להאיר. אז למה מכוונת לשון הנצחיות, מה בעבודת המנורה הוא נצחי ומה זה מגלה לנו על העבודה הרוחנית שלנו?

כבר אמרו חז"ל שנהר החנוכה שאנו מדליקים בכל שנה מאז החורבן, הוא כנגד המנורה, ובאמת יש בכך המשכיות לאור המנורה, אבל יש כאן רמז למשהו עמוק יותר. כתוב בגמרא, "אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה ומביט בו מסוף העולם ועד סופו, כיוון שהסתכל הקב"ה שאינו כדאי להשתמש בו רשעים, עמד וגנזו לצדיקים לעתיד לבא" (מסכת חגיגה). זהו האור הגנוז, האור האלוקי שכותב עליו האר"י הקדוש, "בתחילה היה אור אינסופי פשוט ממלא כל המציאות" (עץ חיים). זהו אינו האור שבא מהמאורות שנבראו רק ביום הרביעי של מעשה בראשית, שכתוב בנבואה שלעתיד לבא, "לא יהיה לך עוד השמש לאור יומם ולנוגה הירח לא יאיר לך והיה לך ה' לאור עולם" (ישעיהו ס'). האור הזה, האור הגנוז, האור של גמר התיקון, האיר במנורה ומאיר לנו כל שנה בנרות החנוכה. כשהתורה והמדרש אמרו שעבודת המנורה נצחית, לעולם, הם כיוונו אותנו אל ההבנה העמוקה שמתוך האור של המנורה מושפע האור הגנוז לכל מי שראוי לו.

מציאות רוחנית נצחית

המציאות הרוחנית של הספירות מתבטאת במנורה. כתוב, "אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות". פני המנורה, עצם המנורה, מרמז על ספירת הבינה שהיא מאירה לשבע הספירות התחתונות. ממנה מושפע השפע לספירות שתחתיה. כמו כן, ימות השבוע מרומזים במנורה. שבת, כמו ספירת הבינה, נקראת גם עולם הבא, או מעין עולם הבא, ומהאור של שבת מתמלאים כל ימות השבוע. בדיוק כמו שכוכבי הלכת מקבלים אורם מהשמש. אנו רואים שההארה של המנורה, הארת האור הגנוז, האור המחיה את הכל, היא נצחית. היא חייבת להיות נצחית כי בלעדיה אין חיות לשום נברא.

פה אל פה

חז"ל אמרו שאין מוקדם ומאוחר בתורה. בזכות הביטול של משה בפרשת 'כי תשא', זכה משה בפרשה הזאת להגיע לביטול המוחלט, עד שנאמר עליו, "פֶּה אֶל-פֶּה אֶדְבָר-בּוֹ" (במדבר י"ב ח'). אומר הרב שיינברגר שליט"א, במילים "וְאַתָּה תִּצְוֶה", הקב"ה מחבר את משה אליו. אתה תהיה כמוני, כמו שאני מצווה, ככה אתה תצווה. באותו אופן שנאמר לאברהם, "וְהָיָה, בְּבִרְכָה" (בראשית י"ב ב'). אברהם היה הראשון שהתחבר לקב"ה בצורה כזאת שהוא נהיה המברך. בפתיחת הפרשה לא כתוב, 'וידבר השם אל משה' או 'ויאמר השם אל משה', ולא מוזכר שם משה, מפני שכביכול, משה מתחבר אל השם לגמרי. הפרשה הזאת היא מקום של דבקות גדולה מאוד. כל ישותו של משה נמחית והוא הופך לאחד עם המשפיע. ע"י ענוותנותו, ע"י מסירות הנפש שלו למען עם ישראל, השיפלות שהגיע אליה, משה רבנו מתנשא והופך להיות פה אחד עם הקב"ה.

החיבור הטוב ביותר

פרשת תצוה

הדרך להגיע אל מדרגת ה'מחני נא' של משה, מדרגת הביטול שמאפשרת את גילוי האור, היא על ידי הכתישה. מה זאת אומרת? ישראל משולים לזית, כמו שכתוב, "זית בענן יפה פרי-תאָר, קָרָא ה' שְׁמֶךְ" (ירמיהו י"א ט"ז). אומר ה"נתיבות שלום", "זית הוא הפרי היחיד שמלבד עצם מציאות הפרי, יש בו כח נעלם, שאחר שכותשים וחובטים אותו... מתגלה בו כח חדש כח האור המאיר העצור בתוכו, שבכוחו להעלות נר עד שתהא שלהבת עולה מאליה. עניין זה אין בשום פרי אחר" (נ"ש, תצוה). ככה גם היהודי, יש בו חלק נעלם, חלק אלוך ממעל, וככל שחובטים וכותשים אותו כך עולה ומאיר בו אותו חלק, מאירה בו הנשמה באור נצחיותה. הכתישה והחיבוט גורמים לביטוש החלק החיצוני הגשמי של היהודי ולביטולו אל האור.

לכן אהרון הכהן הוא מעלה את הנרות, אבל השמן זית כתית שמוציאים את הלב של הזית, ככה כותשים את הלב של היהודי שיאיר מסוף העולם ועד סופו. זה מהכח של משה רבנו, להוציא יקר מזולל, להוציא נשמות יקרות מתוך כל הערבוביה והאנדרלמוסיה שיש בעולם.

לימוד אישי

ישנה שותפות בינינו לבין הקב"ה. כמו שנאמר בישעיהו, "...וְלֹאֲמַר לְצִיּוֹן עֲמִי-אֲתָהּ" (ישעיהו נ"א ט"ז), ואמרו חז"ל, אל תקרא עמי, אלא עימי, עימי אתם בשותפות. זאת התכלית, שהאדם יהיה שותף במעשה הבריאה. בשביל להגיע לשותפות המלאה צריך ביטול מוחלט ובשביל זה צריך ניקיון וטוהר פנימי שאין כמוהו. הדבר שמפריד אותנו מן האור אלה החטאים שלנו. בשורשם של החטאים עומדת החשיבה האגואיסטית. אולם, יחד עם משה בפרשה הזאת, יש לנו את ההזדמנות לבטל את עצמנו בפני הבורא. לא להמתין עד שתבוא הכתישה מבחוץ, אלא ליזום התעוררות והשתדלות פנימית לשינוי הטבע שלנו מקבלת עצמית להשפעה ונתינה אינסופית. אמרו חז"ל, "כל העומד לשרוף נמי כשרוף" (מסכת מנחות), כשבן אדם מקבל על עצמו בתחילת תפילת שחרית, באמת ובתמים, אהבת הבריות כולן, מקבל על עצמו קיום מצות "ואהבת לרעך כמוך", באותה עת הוא נקי ויכול להתחבר אל ההארה של שחרית. באותו אופן, אם נקבל על עצמנו בפרשה הזאת לנהוג כמשה, לבטל את עצמנו למען כלל ישראל, נזכה בשבת הזאת להארה של המנורה, להארת האור הגנוז בנשמותינו.

בכל אחד מעם ישראל קיים ניצוץ של משה רבנו, ולפי הרמב"ם, כל אחד מאתנו יכול להגיע למדרגת משה. העבודה חייבת להיעשות בביטול עצמי, ביטול הרצונות שלי לרצון האחד וענווה אינסופית. אז גם ההנהגה הפנימית שלנו תונהג ע"י אותו ניצוץ משה, אותה מנהיגות של אור.

השעור מוקדש לרפואת דנה בת רותי, איילין שילה בת מרגרט, רחל בת נסריה, רות רבקה בת צביה

בתוך שאר חולי עמו ישראל

השעור מוקדש לעילוי נשמת נסריה בת יעקב ז"ל, גילה בת רחל ז"ל ת.נ.צ.ב.ה

[מודעות - מרכז רוחני לקבלה](#)

רח' אחווה, 24 נווה צדק תל-אביב

03-5100587

פרשת תצוה

הלפיד שכבה במערה

"אתה רוצה שאדבר גרמנית? אתה לא מתבייש?! אחרי כל הצער והסבל שהם גרמו לעם היהודי- "...?"
תמה המרואיין בפני המראיין שתהה על קנקנו במלאכת התרגום.

המרואיין שיער שכנראה מדובר באיש שפצעי המלחמה ומחנות ההשמדה חקוקים לרעה בבני משפחתו הקרובים, וניסה לעבור לשפה אחרת בעייתית פחות. ספרדית.

גם כאן התפרץ המרואיין והתמרמר על האינקוויזיציה שגרמו הספרדים לבני עמנו במהלך ההיסטוריה. לאחר מספר דקות הוברר למראיין שלפניו נמצא אדם שהציג עצמו לתפקיד פעיל במשרד תרגום, אך אינו דובר אף שפה מלבד עברית.

"אז למה באת לכאן,?" ניסה המרואיין להבין.

המרואיין חייך: "רק רציתי לומר לכם שאני לא מתאים, אז אל תבנו עלי..."

פרשתנו פותחת בציווי "ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלות נר תמיד." פסוק זה אמנם נכתב עבור הדלקת המנורה בבית המקדש, אך רמז הוא ללימוד התורה שמאירה לכל העולם. רבינו עובדיה ספורנו אף מבהיר נקודה תמוהה במקצת:

בתחילת פרשת תרומה כתבה התורה שבתוך התרומות שנדרשו בני ישראל להביא, היה "שמן למאור", להדלקת המנורה. מדוע, אם כן, חוזרת התורה וכופלת ציווי זה בשנית ובאריכות? מתרץ הספורנו, שבפרשת תרומה היה זה ציווי למלאכת המשכן בלבד. וכעת צייתה התורה שיביאו שמן כזה להדלקה לדורות עולם.

בעומק דבריו, נמצא רמז נוסף: שמן הזית הזך המאיר לעולם, התורה, אינו יכול להגיע מפעם לפעם, לפי נדבת ליבם של הבריות. התורה היא כחמצן וכסם חיים לעולם ולכן צריכה התורה לכפול: "להעלות נר תמיד!"

מעשה באב עשיר מאוד שהחליט לבדוק את מידת מסירותם של שלושת בניו אליו. שלח מכתבים לבתיהם של ילדיו, בכל מכתב הודיע שהוא מגיע לתקופת- זמן להתארח בביתם.

בביתו של הבן הבכור ביקש האב מהבן לסור עימו לחדר צדדי ושקט. משנכנסו לחדר לחש האב: "ראה בני, אינני יודע מתי אמות ואפטר מן העולם." הבן הזדעזע, "אבא, אל תגיד ככה..." אבל האב לא התרגש: "אני רוצה לדעת מה תעשה לעילוי נשמתי אחרי שאמות."

הבן נשם עמוקות, ובקול רועד החל לומר: "אפתח כולל אברכים מצוינים לעילוי נשמתך, אתרום להם בית מדרש עם ספרים רבים, כל ההוצאות יהיו מחשבוני הפרטי, והכל כדי להרבות זכויות עבורך, אבי האהוב." האב רשם לעצמו בירכתי מוחו להוסיף מספר נקודות זכות לבנו הבכור בצוואתו.

אצל הבן השני חזר התיאור על עצמו בעיקרון זהה. אבל כשהוא הסביר מה תוכניותיו, האב ציין לעצמו שהוא מדי נחפז להתפעל מהראשון. "אני אקים ישיבה ל-300 בחורים מצוינים בסמיכות לקברך, קול

פרשת תצוה

התורה לא ישבות שם יומם וליילה. אקים מוסדות לקירוב לבבות ולעזרה וחסד. ו-ה-כ-ל על שמך."

הבן השלישי היה מסתורי כששמע את בקשת אביו. הוא הושיט לאביו תרמיל וכד מים גדול, ביקש להצטייד בלפיד ארוך דיו ולצאת אחריו לעובי היער. שם, כך אמר, נמצאת התשובה לשאלה.

האבא שראה שהבן לוקח בעצמו לפיד עבה וצפחת מים, לא חשב שיש צורך שגם הוא יסחב לפיד. הם יצאו לעובי היער, שם נכנסו למערה עמוקה וחשוכה וצעדו בה כשעתיים. לפתע נכבה הלפיד שבידי הבן, והוא ביקש מאביו שידליק את הלפיד שהביא עימו.

האב החל לגמגם... "סמכתי עליך," אמר לבנו. "לא חשבתי שגם אני צריך לדאוג לתאורה." הבן שתק, באין אומר ודברים שלף לפיד חדש מתרמילו, הדליק אותו ופנה לאביו המופתע: בוא, חוזרים לבית. האבא לא ידע את נפשו. "אם הבאת עוד לפיד, מדוע ביקשת שאביא עימי גם אחד? ובכלל, למה אנחנו חוזרים כשעדיין לא ראינו מאומה..."?

הבן חייך: "רק רציתי להראות לך, אבי היקר, שאל תסמוך על אף אחד. אתה עדיין חי, וזה הזמן הטוב ביותר לדאוג לעילוי נשמתך שלך. תלמד עוד פרק משניות, עוד דף גמרא והרם תרומה נוספת לעמלי התורה.

"אם תחכה לאחר פטירתך, ייתכן שכל ההצהרות הנרגשות - יתבררו כהבטחה פוליטית שניתנה לפני הבחירות..."

אחד מארבעת הדברים שחז"ל אמרו שצריכים הם חיזוק בכל יום, ואולי הדבר העיקרי מביניהם, הוא תורה. התורה היא מפת הדרכים שלנו למימוש ייעודנו הרוחני הפרטי בעולם, ואל לנו לסמוך על כך שהחיים לפנינו והזמן ממתין לנו מעבר לפינה.

כל עוד נר החיים דולק (המילה "לפיד" תישמע קצת שלילית כאן...) נתחזק בכל עוז לנצלו ללימוד נוסף.

משה רבינו ופרשת תצוה

משה רבינו

היום היה ז' אדר יום פטירתו של משה רבינו וגם יום ההולדת שלו, משה מכונה גם בזוהר הקדוש בשם הרועה הנאמן,

אומרים חז"ל שתמיד שבוע פטירתו נופל על פרשת "תצווה", שידוע שמשה לא מופיע בה, אלא שלאחר חטא העגל רצה בורא עולם להשמיד את עם ישראל לא עלינו, ומשה עמד ואמר לה' אם אתה משמיד את בני ישראל מחני נא מספרך, ניקח את המילה ספרך שזה ספר כ, כלומר בפרשה ה-20 לא נזכר שמו של משה רבינו, ומזה כמה עלינו ללמוד ממשה רבינו שהיה מנהיג שהיה

פרשת תצוה

מוכן לתת את כולו לטובת עם, גם במחיר חייו וכל גדולתו, ועם כל הגדולה שלו היה ענו גדול שהתורה העידה עליו שהוא ענו, כמו כן עוד דבר מעניין שקשור לפורים ולמשה שואלים חז"ל מדוע המן בחר דווקא בחודש אדר לבצע את הכליה והרצח של העם היהודי, אומרים חז"ל זה בגלל שהוא רק שזה החודש שבו נפטר משה רבינו, אבל הוא שכח שמשה גם נולד ביום הזה, ועל כן בורא עולם הפך את גזרתו להשמיד את עם ישראל כמו שאומרים ונהפוך הוא.

"ואתה תצוה" הענוה - היא הסימן לגדלות האדם (כז,כ)

שמו של משה לא מוזכר בפרשת תצוה וטעמים רבים בדבר. הגאון מוילנא זצ"ל מפרש כי ז' באדר הוא יום פטירתו של משה בו נלקח מן העולם ותמיד הוא חל בשבוע שבו קוראים פרשת תצוה.

טעם נוסף לדבר: ביקש משה מהקב"ה "מחני נא מספרך", וביארו כי כוונתו בזה למחוק את שמו מספרך, ופרשה כ' לפי הסדר היא פרשת תצוה.

וקללת חכם אפילו על תנאי באה ונתקיים בזה.

הג"ר אלחנן וסרמן הי"ד מבאר, שהסיבה שקללתו של הצדיק כל כך חמורה, כי לשונו היא כסכין חד, שאם מעבירים אפילו בקלות על בשר הוא חותך מיד, בין יתכוון האדם לחתוך ובין לא, הרי החתך נעשה עמוק, למרות שמחל הקב"ה על חטאתם, בכל זאת נענש במקצת שיימחה שמו בפרשה אחת.

ועדיין צריך להבין מדוע דווקא בפרשה זו פרשת תצוה לא הוזכר שמו, ולא בכל פרשה אחרת שבתורה?

מסביר ה"שפתי כהן", כי מאחר והקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה כדי לזכותם בשכר מושלם בעוה"ב, לכן גם דבריו של משה פעלו שלא ייזכר שמו בפרשה זו "תצוה" החשובה שבה נצטוו עם ישראל להביא דברים הנחוצים למשכן שהוא עניין נעלה מאוד.

אך לכאורה, קשה: הרי משה רצה ללמד סניגוריא על עם ישראל, ולבסוף נענש בעונש כה חמור עד ששמו לא הוזכר בפרשה?

מתרץ האדמו"ר מקאליב שליט"א בספרו "קול מנחם": ההיפך הוא הנכון, עצם העובדה ששמו של משה רבינו לא מוזכר בפרשה זו היא המעיד כמאה עדים שהתורה שייכת למשה רבינו ע"ה ולא למישהו אחר, כי רק מי שמכיר את ערכה האמיתי של התורה, הוא לבד יהיה מוכן למסור נפשו עליה בשעת מתן תורה. רק מי שיוודע ומכיר שכשם שאי אפשר לעולם בלי תורה, כך אי אפשר לה לתורה בלי כלל ישראל, כי תורה וקודשא בריך הוא וישראל חד הוא, ולכן מסר נפשו גם עליהם עד כדי אומרו "מחני נא", וכדי שיישאר מונצח לדורות מהמעשה הגדול והנורא שעשה משה רבינו ע"ה, לכן לא הוזכר שמו בפרשת תצוה, שכן זהו הפרסום הכי גדול למשה רבינו ע"ה. יתירה מכך, בשום פרשה בה מוזכר שמו של משה רבינו אדם לא ישאל שום שאלה הקשורה בשמו, והנה כשיגיע לפרשת תצוה מיד יתמה כל אדם על השינוי וישאל להיכן נעלם שמו של מקבל התורה מסיני? ובכדי לקבל תשובה לשאלתו יש צורך לגולל בפניו את העניין כולו. וכך יתוודע לגדלותו של משה רבינו מקבל התורה ולשיעור קומתו של הענק שבענקים, אבי הנביאים, ורבן של כל ישראל, שלא קם ולא יקום עוד כמותו. האם יש פרסום גדול מזה?

כך צריכה להיות הסתכלותו של האדם להמעיט בערך עצמו, וממילא ע"י זה יתעלה שמו יתברך. אך

פרשת תצוה

לצערנו רבים מהבריות חושבים ועושים ההיפך, מחפשים הם כיצד לפאר את שמם, ולעיתים אנו רואים אף אנשים חשובים המבקשים להאדיר את שמם, וככל שהאדם גדול יותר כך הוא מגיע למסקנה כי דווקא אי הפרסום, הנמכת הקומה, היא חלק מגדולתו של האדם והיא הקובעת את דרגתו האמיתית.

גדולי רבותינו ידעו והכירו בערכה של מידה זו וידעו ליישמה בכל רמ"ח איבריהם. ממעשיו של הרב הגאון יהודה צדקה זצ"ל נוכל ללמוד פרק בהלכות ענווה נראה כיצד הוא, למרות גדולתו ידע כיצד לקיים מידה חשובה זו, וכך היה המעשה:

פעם אירע שיהודי אחד נכנס לביתו בערב שבת וביקשו שיבוא למול את בנו ביום השבת בשכונת ימין משה הסמוכה להר ציון שבירושלים העתיקה. הרב צדקה, שהיה כבר זקן בערוב ימיו, לא סירב להזמנה והלך ביום השבת עם שמש מביתו שבירושלים החדשה זמן ממושך עד שהגיע לבית בו נערכה ברית המילה. והנה, לפתע הבחין הרב צדקה כי אבי הבן מתמהמה מעט ואינו מזדרז לקיים את המצווה. הקרואים רמזו לאבי הבן שהמוהל וכן הרב ממתנים שיורה להתחיל בברית המילה. בקול רפה השיב אבי הבן כי הוא חזר בו מכוונתו לכבד את הרב במצוות המילה ובדעתו לכבד את המוהל שהגיע זה עתה, אלא מכיוון שטרם יגיע הרב צדקה דרך ארוכה כדי לקיים את המילה לכן לא אמר לו זאת.

תשובתו של הרב הייתה: "אינני מקפיד על זה כלל! תוכל לכבדו במצוות המילה ואין טעם להתמהמה כלל."

אך גם הפעם חזר והתמהמה אבי הבן ומצוות המילה לא נעשתה. שוב נפנה רבי צדקה לאבי הבן ושאלו: "ועכשיו למי מחכים?" בבושת פנים השיב לו הלה כי המוהל המכובד שכח בביתו את כלי המילה ולא הביא עמו, אולי יואיל כבוד הרב להשאיל לו את כלי המילה שברשותו? להפתעתו של אבי הבן נענה הרב לבקשתו בשמחה וברצון: "הא לך, משאיל לך את הכלים בשמחה ובששון, ייקח וימול בהם."

וכן היה, הילד נימול בידי של המוהל האחר בכליו של הרב צדקה זצ"ל.

בדרכו חזרה לביתו החל שמשו לשוחח עמו על מה שאירע, ובנתיים התפלא בפני הרב ואמר: "תמה אני על כבודו שעבר בשתיקה על התנהגותו של אבי הבן ועל חוצפתו, שלא די בכך שלא כיבדו במצוות המילה לאחר שהלך דרך ארוכה בעצם יום השבת, אלא עוד הרהיב עוז בנפשו לבוא אליו ולבקש ממנו את כלי המילה! אלמלא אני במקומכם, לא הייתי משאיל לו את כלי המילה בשום פנים ואופן!"

חיך אליו הרב צדקה ובפנים שוחקות השיב לו: "וכי ידעת? הנה אנכי כבר זכיתי להכניס בבריתו של אברהם אבינו אלפים מילדי ישראל, אבל אף פעם לא זכיתי לעשות את המצווה באופן כל כך מושלם כפי שעשיתי היום. מי כמוני מאושר היום?"

התפלא שמשו שבעתיים: "היום? הן היום לא עשה כבודו את המצווה כלל כי אם המוהל האחר התכבד בו במקום כבודו!?"

הסביר לו רבי צדקה: "כבר אמרו חז"ל: 'חשב אדם לעשות מצווה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה' ובכל פעם שאני מקיים מצוות מילה, אף שהיא מצווה גדולה וחשובה מאוד, מכל מקום עלול שיתערבו בעשייתה כל מיני 'נגיעות' ופניות מאחר שהקהל חולק לי כבוד ומכבדים אותי אחרי הברית, וקשה לי לעשות בכוונה צרופה בלתי לה' לבדו. לא כן הפעם, אשר לא מלתי את הבן בפועל, ואף אחר לא החזיק לי טובה, ולא חלקו לי כבוד אלא רק בשמים ממעל החשיבו לי כאילו עשיתי את המצווה, אם כן

פרשת תצוה

תיזקף היום לזכותי מצווה זכה, נקייה מכל פניות ונגיעות, כפי שהכתוב עצמו מעלה עליו 'חשב אדם לעשות מצווה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה'. אם כן זכיתי היום לשלמות במצוות מילה יותר מכל הפעמים שזכיתי למול ממש..."

דמות נוספת נפלאה ונדירה, אשר המחיש לעולם כולו עד כמה ברורה המימרה "הבורח מן הכבוד הכבוד רודף אחריו" היתה דמותו של רבי שלמה זלמן אויערבאך זצוק"ל. בספר "התורה המשמחת" מתוארת ההלוויה של הרב אויערבאך: "ההלוויה הייתה מחזה שלא נראה כמותו בישראל. גדולי תורה אומרים שלפחות מאז גלות ישראל בבית שני ודאי שלא נראתה לווייה כמותה בעם היהודי. למעלה מ-300,000 איש צעדו במשך שעות להר המנוחות. ואכן התחושה הייתה שירושלים מלווה בעצם את ירושלים, את ירושלים של ר' שלמה זלמן.

אחיו של ר' שלמה, ר' אברהם דב שליט"א הקריא את צוואתו, בקשה היכולה להעיד מה היא גדלות אמיתית:

"המצבה תהא כרגיל, ובכל אופן לא יותר גבוה מהמצבה של הורי היקרים ע"ה. יש רשות להוסיף על המצבה את המילים: 'העמיד תלמידים בישיבת 'קול תורה' והרביץ תורה ברבים'. לא להכניס גופי תוך היכל קודש של ישיבה או בית מדרש. אם יהיו כאלה שירצו לומר דברי הספד אבקש מאוד לקצר ולא להגיד עלי שבחים, רק התעוררות לאהבת התורה ויראת שמים ולתיקון המעשים והמידות. אבקש אני ממשפחתי, לא לעשות השתדלות לבקש מאחרים לעשות הספדים לשבעה ולשלושים, אך אם יהיו כאלו שירצו מעצמם להספיד, אבקש עוד פעם לא להפליג בשבחים, כי גם בעודני חי נצטערתי מזה, ובפרט מהגוזמאות שכתבו עלי בזמן האחרון. וגם אני חוזר על בקשתי הנ"ל, לא להאריך ביותר ולהכביד על השומעים. הנני מוחל לכל אדם מחילה גמורה, וגם מבקש מאוד מכל מי שחושב אם שבאמת נכשלתי ופגעתי בו, בזדון או בשגגה, לעשות עמדי חסד ולמחול לי, שהרי גם להם לא טוב אם ח"ו אחרים נענשים על ידם. אם סוף שנותי יהיו ח"ו קשים, אבקש להכניס אותי לאיזה מוסד טוב, כי אינני רוצה להיות לטורח ולמשא על בני משפחתי. והנני מסיים בתקווה להקב"ה בעל הרחמים והסליחות היודע שברון ליבי שירחמני ויסלח לי על כל מה שחטאתי ופשעתי, ומתחרט עליהם, ובכל לב אבקש מהקב"ה שיצווה את ברכתו לכל בני משפחתי ותזכו כולכם לעבוד אותו בשמחה ובטוב לב כל הימים ברוח וגשם, אמן סלה".

"לך היה מותר", המשיך האח הגאון ר' אברהם דב שליט"א והוסיף מדבריו הוא, "לשאת את משא הורייך, אחייך, ילדיך, וכל בני המשפחה כאשר ישא האומן את היונק. אתה היית כתובת לכל מר נפש, להשיא יתומים ולדאוג לאלמנות. אך מאתנו אתה מבקש להכניסך למוסד טוב, שלא להיות לטורח... כעת אתה נכנס למוסד טוב, לגן עדן... מדות... מדות..." מירר בבכי האח וכל הקהל ענה אחריו בבכי.

אין ספק, שלא תיאר לעצמו, איזה קושי עצום יטיל תנאי זה על המספידים. כי באמת: איך אפשר לדבר על "אהבת תורה" מבלי שכולם יחשבו מיד עליו? וכי אפשר לדבר על "תיקון המידות והמעשים", מבלי שיהיה בזה שבח אחת ממידותיו הפלאיות...? אבל הוא, ודאי לא חשב שיש קשר מיוחד, בינו לבין ערכים אלה.

לאחר מסע ההלוויה אנשי תקשורת בארץ ובעולם שאלו את אחד מן הרבנים הרבים שהשתתפו בהלוויה (הרב שפרן): "כבוד הרב, נסה להסביר לנו את מה שראינו היום. איך הולכים למעלה מ-300,000 איש אחרי אדם שאנחנו לא שמענו עליו מעולם?"

ענה הרב בסגנונו הבוטח: "הדבר רק מוכיח לכם עד כמה אתם פשוט מנותקים... אתם חושבים שהינכם

פרשת תצוה

מרכז המידע והנה אתם מודים שאין לכם מושג מי צועד בראש העם הזה!"

אין ספק כי לגדלות מעין זו אין מגיעים בפתע פתאום והיא אף אינה ירושה שנוחלים אותה. על תיקון המידות יש לעמול ולהתייגע ולצערנו, ככל שהאדם נעשה "גדול יותר" הוא מחפש את הכבוד הראוי לו. הרב אויערבאך זצ"ל לימדנו מהי ענווה אמיתית:

מסופר עליו שכאשר נפטרה אשתו הלך מרן לקנות מצרכים במכולת. נדהם בעל החנות והורה לו להשאיר את הסלים בחנות והוא ידאג להביאם לביתו. מרן בחביבות ענה לבעל המכולת: "לסחוב את המצרכים מהמכולת אני יכול לעשות זאת בעצמי, אבל אם אתה רוצה לעשות עוד חסד תלמד משניות לעילוי נשמת אשתי."

ואתה תצווה (כז,כ)

נוהג היה הגאון רבי חיים מייזל, רבה של העיר לודז', לסובב על בתי העיר ולאסוף כסף לצרכי צדקה. בני העיר פתחו את ידם ונתנו בעין טובה וכך היה הרב מצליח לאסוף סכומי כסף גדולים.

למרות שהיה הוא עצמו אוסף את הכסף נמנע רבי חיים מלהיות שותף בחלוקת הכסף. לשם כך מינה גבאי צדקה נאמנים להם היה מוסר את כל הכסף שאסף לצדקה והם חילקו אותו בין עניי העיר כראות עיניהם.

כאשר נשאל פעם רבי חיים מדוע אין הוא משתתף בחלוקת הצדקה השיב: כידוע בפרשת תצווה אין מוזכר שמו של משה רבינו כלל. מדוע?

אין זאת תירץ רבי חיים אלא משום שבפרשה הקודמת, פרשת תרומה, שם מסופר בתורה על אסיפת הכסף לצורך הקמת המשכן, מוזכר שמו של משה רבינו פעמים רבות, וכדי למנוע כל חשד ולזות שפתיים נעדר שמו של משה רבינו מפרשת תצווה, הפרשה בה מבואר לשם מה השתמשו בכסף שנאסף.

מזאת למדתי גם אני לנהוג כך סיים רבי חיים את הכסף אני אוסף לעניים, אולם כדי שלא יתלו בי כל חשד שאני מעדיף עני זה או אחר, לכן מיניתי לחלוקת הכסף גבאי צדקה נאמנים.

להעלות נר תמיד (כז,כ)

נר התמיד שהיה הכהן הגדול מעלה במנורה שבמקדש הוא סמל לתורה, כמו שכתוב (משלי ו) "כי נר מצווה ותורה אור".

בגמרא במסכת סוטה(דף כ"א עמוד א') דרשו חז"ל שהתורה נמשלה לאור לומר לך מה האור המגן על העולם אף התורה מגינה על העולם.

מעשה שהיה באשה אחת, אחייניתו של הגאון רבי ברוך בער ליבוביץ ראש ישיבת קמניץ, שבאה אל הגאון רבי יחזקאל אברמנסקי וסיפרה לו שהיא עומדת לעבור את הגבול מפולין לרוסיה והדבר כרוך בסכנת נפשות על כן היא מבקשת מהרב שיברך אותה שהדרך תעבור בשלום.

אחל לה הרב שתגיע למקומה בשלום והוסיף בקשה אם מוכנה היא לקחת עימה דפי כתב יד מתוך ספרו הגדול שעמד לצאת לאור, ספר "חזון יחזקאל", ולמסור אותם לגאון רבי חיים עוזר גרודזינסקי המתגורר

פרשת תצוה

בוילנא.

הסכימה האשה בשמחה להעביר את כתב היד החשוב. מתוך דאגה לכתב היד שלא יינזק, הטמינה האשה את הכתבים במעין בגד אותו כרכה סביב לגופה.

כעבור זמן לא רב יצאה לדרכה בשיירה קטנה. בהיותם בדרך נתגלתה השיירה על ידי חיילים רוסים שפתחו עליהם ביריות מרוביהם... הנוסעים המעטים נפוצו לכל עבר ואף האשה נמלטה על נפשה ומצאה מחסה במתבן תבואה ישן, בין חבילות הקש.

החיילים שראו את המנוסה מיהרו והביאו כלבים עזי נפש כדי שהללו יסייעו בידם לתפוס את הבורחים.

בדרכם הקיפו החיילים את המתבן בו התחבאה האשה, אולם למרבה ההפתעה הכלבים לא הריחו דבר ועזבו את המקום והחיילים בעקבותיהם!... שאר בני השיירה נתפסו כולם ונלקחו למעצר.

בדרך לא דרך הגיעה האשה לוילנא, שם מיהרה אל ביתו של רבי חיים עוזר גרודזינסקי כדי למסור לו את הכתבים ואף סיפרה לו את כל המוצאות אותה בדרך ואת הנס הגדול שקרה לה במתבן התבואה.

מה הפלא?! נענה ואמר מיד רבי חיים עוזר כאשר כרכת מסביבך את דפי הספר החשוב, הפכת בכך להיות חלק מספר תורה! התורה מגינה ומציליה!

ואתה תצוה את בני ישראל (כז,כ)

יש לדקדק מהו ואתה תצוה, ואתה צוה מבעי ליה למימר. גם מלת ואתה כולה מיותרת כי היה לו לומר צו את בני ישראל כי בלשון זה נאמר בפר' אמור (ויקרא כד, ב) על הנרות הללו, ומה שכתב הרמב"ן לומר שהקפיד שלא יעשה זה ע"י שליח כו', מ"מ היא גופא קשיא למה הקפיד במצוה זו יותר מבכל המצוות, וכן בסמוך נאמר ואתה תדבר גם שם הדבר צריך ישוב.

עוד הקשו המפרשים מה ענין מצוה זו לכאן כי עיקר מקומה אחר עשיית המשכן והנחת המנורה.

ומהר"י אברבנאל פירש כי עיקר מצוה זו בפר' אמור וכאן נאמר תצוה ר"ל אתה עתיד לצוות את בני ישראל כו', ולדבריו כל פסוק זה מיותר כי מה הגיד לו בזה שסופו לצוות, ומה יעשה הרב בפסוק ואתה תדבר הנאמר בסמוך. ועוד קשה, להעלות נר תמיד, נרות מבעי ליה שהרי שבעה היו. ועוד קשה הלא לא דלקו כ"א מערב עד בוקר ולמה אמר תמיד.

ועוד קשה באמרו באהל מועד מחוץ לפרוכת אשר על העדות, כל מראה מקום ארוך זה הוא נראה ללא צורך, כי היה לו לומר על המנורה יערוך אותו וכבר ידענו מקום המנורה היכן היא. והנה לא הוזכר כ"א נר אחד ובפר' אמור אמר יערוך את הנרות. ועוד כאן נאמר באהל מועד ואחר כך מחוץ לפרוכת, ובפר' אמור מוחלפת השיטה שאמר תחילה מחוץ לפרוכת ואח"כ באהל מועד. וכאן נאמר מחוץ לפרוכת אשר על העדות ושם נאמר מחוץ לפרוכת העדות.

ונראה ליישב כל זה ממה שכתב הרמב"ן כי מה שאמר להעלות נר תמיד, היינו נר מערבי שהיה דולק לעולם אבל שאר הנרות לא היו תמיד כ"א מערב עד בוקר. בהנחה זו יתורצו כל הספיקות הנזכרים כי אמר שצוה ד' למשה על המשכן וכל כליו וחלק המשכן לג' חלקים ועל כולם אמר ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם, והיה הפרוכת מבדיל בין קודש לקודש הקדשים ורצה משה שבכל חלק יהיה דבר המורה על

פרשת תצוה

שהשכינה שרויה בישראל, והנה בקודש הקדשים היו לוחות העדות אשר יתנו עדות ד' נאמנה שהשכינה שרויה שם כי הלוחות היו בהם מעשה נסים שהיו נקראים משני עבריהם, ומ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים (מגילה ג.) ותינח שכל הבא למקום ההוא יראה עין בעין כי שם ד' נקרא עליו, האמנם אחר שהפרכת מפסיק ואין כל אדם רשאי לבא שמה, פן חלילה יאמר המהרהר הרוצה לשקר ירחיק עדיו (הרא"ש פ' שבועות הדיינין יג.) ע"כ הוצרך הקב"ה לעשות גם בהיכל נס תמידי זה בנר מערבי כדי שכולם יסתכלו בו ויראו מנר מערבי שם ד' כי הוא שוכן בתוכם, ואילו לא היה הפרכת מכסה על ארון העדות לא היה צורך בנס זה.

ולהצעה זו נאמר שכל פר' זו אין הכוונה לצוות על נרות המנורה כ"א בפרשת אמור שם עיקר מקום של ציווי זה, וכאן עיקר הציווי על נר מערבי זה לגלות למשה כי אע"פ שהפרכת מכסה על ארון העדות מ"מ יהיה גם במקום הקודש נס מתמיד המפרסם כי ד' שוכן שמה. וכבר ידעת שמשה רבינו ע"ה נאמר בו (דברים לג, כא) וירא ראשית לו, כי הוא היה ראשית והתחלה לכל הדברים העומדים בנס, והוא היה כנר זה שמדליקין ממנו כמה נרות והנר אינו חסר כך הואצל ממנו שפע רוח הקודש על כל הנביאים שבאו אחריו, כי פני משה כחמה (ב"ב עה.) וממנו הואצל האור על כולם, כך נר מערבי זה שהיה אורו מתמיד בדרך נס הואצל עליו מאורו של משה כי הוא היה אמצעי בין אור ד' לכל מיני אורה אשר עמדו בנס, והיה הסימן על זה שבלידתו נתמלא כל הבית אורה להורות שהוא יהיה המקבל הראשון מן אור העליון ובאמצעותו הושפע האור על כל מקום שיש בו דבר העומד בנס, לכך נאמר ואתה תצוה שני נוכחיות, לומר ואתה היינו ממהות עצמותך ותוספות אורה שבך תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שמן וגו' שהשמן יקח אליך, ר"ל לצרפו אליך כדי שתשפיע עליו מהודך כדי להעלות נר תמיד זה נר מערבי שהיה תמידי בדרך נס.

ואח"כ נתן טעם לשבח, למה היה צורך בנס זה לפי שהוא באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדות, כי הפרכת מבדיל בין המקום שיש בו עדות על שהשכינה שרויה בישראל ובין סתם אהל מועד, לפיכך יערוך אותו אהרן מערב ועד בוקר, וכי כל הלילה היה עומד ועורך אלא שנותן בו שמן כמדת חברותיה שאין בו כ"א שיעור דליקה מערב ועד בוקר ואעפ"כ יעלה נר תמיד, ועדיין לא פורש באיזו נר יתמיד נס זה עד שאמר לפני ד', היינו נר מערבי הסמוך לשכינה שבמערב כי מצד העדות דומה נר זה אל ארון העדות ועל פי שנים עדים יקום דבר, ושניהם ע"י משה כי גם התורה נקראת על שמו. ולא הזכיר כאן כל הנרות כי אין כאן מקומם כ"א בפר' אמור כמ"ש שם על המנורה הטהורה יערוך את הנרות. ולכך לא נאמר שם ואתה תצוה לפי שעיקר הציווי שם היה על כל הנרות, ואגב גררא זכר שם גם נר מערבי זה באמרו להעלות נר תמיד מחוץ לפרכת העדות באהל מועד יערוך אותו.

ונראה לי שסדר הפסוק של פרשת אמור כך הוא, שצריך להפסיק בין מלת לפרכת למלת העדות, וכך פירושו להעלות נר תמיד מחוץ לפרכת רצה ד' שיהיה נר אחד תמידי בדרך נס מחוץ לפרכת, ואח"כ פירש מה משמש נס זה, על זה אמר העדות באהל מועד כי נס זה יתן עדות ד' נאמנה גם באהל מועד, שהכל מסתכלים שם ויראו מנר מערבי זה את שם ד' כי בקרבם הוא כי יערוך אותו אהרן מערב עד בקר ויהיה לפני ד' תמיד, ולפי שנאמר שם צו את בני ישראל ויקחו אליך ש"מ שיש כאן דבר המיוחס לכל בני ישראל ויש בו דבר המיוחס אל משה לבד שהרי נאמר אליך, ע"כ הוצרך לפרש שניהם כי הדבר המיוחס אליך ולא להם הוא הדבר העומד בנס אשר עליו אמר להעלות נר תמיד עד חוקת עולם לדורותיכם, ואח"כ פירש הדבר המיוחס לכל ישראל הוא מ"ש על המנורה הטהורה יערוך את הנרות לפני ד' תמיד, כי כל הנרות היו פונין מול נר מערבי זה ע"כ נאמר בכולם לפני ד' תמיד, ופירוש זה יקר.

דבר אחר לכך נקט מראה מקום זה מחוץ לפרכת אשר על העדות, שלא יטעו לומר כי הוא ית' צריך לאורה, שהרי הפרכת מפסיק בין המנורה למקום השראת שכינתו ועוד ששם העדות וכולו אורה, אלא

פרשת תצוה

ודאי עיקר קיחה זו אליך לצרכך. ובילקוט (רמז שעח). מסיק שלכך היו חלונות של בהמ"ק רחבות מבחוץ וצרות מבפנים, להורות שלא היה השמש מאיר אל המקדש אלא אדרבה המקדש היה מאיר לכל העולם שנאמר (יחזקאל מג, ב) והארץ האירה מכבודו. וכן בארנו למעלה פר' ויצא (בראשית כו, א) בפסוק ויפגע במקום וילן שם כי בא השמש, ואולי שלכך נקט 'אליך' לרבותא כי אפילו פני משה שהוא כפני חמה מ"מ אתה צריך לאור רוחני זה, כי אין השמש מאיר אל המקדש אלא המקדש מאיר אל השמש כי ממנו יוצא השפע אל כל צבא מרום.

ויש בפרשה זו מוסר אל הטועים, הנותנים החלק המובחר מן ממונם לצורך החומר לאכול ולשתות ויתר תענוגות בני האדם, וכל המלאכה נמבזה ונמס אותה יתן לצורך נר אלקים נשמת אדם כדרך שעשה קין, אלא ילך בדרך הבל שהביא מנחה לד' מבכורות צאנו ומחלביהן, כך יתן ראשון למאור לצורך נר אלקים נשמת אדם אשר אורה נצחי כמ"ש להעלות נר תמיד, והשני יתן למנחות שהיה מאכל לכהנים, ודי רמז בזה למבינים.

להעלת נר תמיד (כז,כ)

כתוב במסכת שבת כב ע"ב: "וכי לאורה הוא צריך? והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו. אלא, עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל".

תמהו התוספות (שם ד"ה וכי): מדוע נקטה הגמרא דוקא את אותם ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר, הרי בכל יום ויום מאז בריאת העולם מאיר לנו ה' ברחמיו. ותרצו, באותם ארבעים שנה לא האיר הקב"ה לישראל באור רגיל, במדבר נתן הקב"ה לישראל עיני 'רנטגן', אדם היה מביט בטפיח ויודע מה שבתוכו, בחבית ויודע מה בתוכה.

והנה, בזמן שהיתה הסנהדרין קימת, היו דנים דיני נפשות. אם נתאר לעצמנו אדם שכל חייו הגה בתורה, יהודי בן שמונים וכמה, תלמיד חכם מגדולי האמה, וכעת יושב הוא בראש הסנהדרין והורג בני אדם, לשם מה הוא צריך את זה?

אלא, באמת הקב"ה לא צריך אותנו כדי להעניש את החוטאים, הגמרא (כתבות ל ע"א) אומרת שגם בימים אלו שכבר בטלה הסנהדרין, דיני ארבע מיתות לא בטלו, מי שנתחייב סקילה - או נופל מן הגג או חיה דורסתו, ומי שנתחייב שריפה - או נופל בדליקה או נחש מכישו, ומי שנתחייב הריגה - או נמסר למלכות או ליסטים באין עליו, ומי שנתחייב חנק - או טובע בנהר או מת בסרוני [-אסכרה].

אך אם כך ציונו הקב"ה - זו מצוה! אם יהודי חילל שבת או רצח מישהו, צריך להרג אותו! התורה היא זו שציותה אותנו להעמיד דינים, לעשות סנהדרין ולהרג את מי שמחייב מיתה.

למרות זאת, במשנה ז ע"א) מבאר, שבית דין לא היו ממהרים להרג בני אדם. עד כדי כך, שסנהדרין שהיתה הורגת פעם אחת בשבעים שנה, כבר היתה מכונה 'בית דין חובלנית'. יתר על כן העידו על עצמם רבי עקיבא ורבי טרפון, שאילו היו יושבים בסנהדרין לא היו הורגים הם אדם לעולם!

תמהה על כך הגמרא, כיצד יתכן הדבר, הרי עינינו הרואות מעשי רציחה כמעט בכל יום ויום? מבאר הגמרא: גם אם היה מזדמן לפניהם אדם שרצח בעדים והתראה, היו הם שואלים את העדים: מנין לכם שהנרצח לא היה טרפה, ולכך לא יעזור אפילו נתוח שלאחר המוות, כיון שתמיד אפשר לטען שאולי היה

פרשת תצוה

לו נקב בלב בדיוק באותו מקום שהחרב ננעצה.

אף לגבי מחלל שבת, כתבו התוספות שהיו הם יכולים לשאול את העדים, שמא המחלל היה טרפה, וכיון שכך לא שייך בעדות זו דיני הזמה, כיון שתמיד יוכלו העדים לטעון 'גברא קטילא בעינן למקטל', ואם לא שייך בעדות זו דיני הזמה, נקראת היא 'עדות שאי אתה יכול להזמה', ועדות כזו אינה נחשבת לעדות.

אמנם, תמהו האחרונים: כיצד יכלו רבי עקיבא ורבי טרפון להעיד על עצמם שאילו היו יושבים בסנהדרין לא היה נהרג שם אדם מעולם, וכי גדולים הם ממשה רבנו שהרג את המקושש במדבר?

לפי דברי התוספות שהובאו לעיל, תרץ רבי יצחק שמעלקיס זצ"ל בספרו 'בית יצחק' (שו"ת, יו"ד סי' לט אות ח'): אין להשוות בין דור המדבר לדורות שאחריו, במדבר יכול היה משה להרוג את המקושש, כיון שהאיר שם אור כה עצום שיכלו לראות על ידו אפילו מה שבטפוח ובחבית, ואם כן, ודאי שאלו היה המקושש טרפה היו רואים זאת עליו מבחוץ. כיון שכך, יכלו העדים להעיד עליו, ולא היתה זו בגדר עדות שאי אתה יכול להזמה, ולכן היה אפשר להרגו. אך בדורו של רבי עקיבא ורבי טרפון לא שרר אור שכזה, ועל כן לא היה שייך להרוג שום אדם, מחשש שמא טרפה הוא.

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר תמיד" (כז,כ)

כתית -הזיתים היה כותש במכתשת ואינו טוחנן בריחים כדי שלא יהא בו שמרים. ואחר שהוציא טפה ראשונה מכניסין לריחים וטוחנן. והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות שנאמר: 'כתית למאור' ולא כתית למנחות".

כתית בלשון ימינו פרושו: כתוש, אך רש"י מפרש שכונת התורה הנה לטיפה הראשונה היוצאת מן הזית, וכעת, צא וחשוב כמה זיתים היו נדרשים כדי למלא פך שמן אחד... מכל מקום, בשאר השמן שנותר בזית השתמשו למנחות, כמו שדרשו חז"ל: "כתית למאור ולא כתית למנחות".

בהלכה זו של "כתית למאור ולא כתית למנחות" טמון לקח מוסרי חשוב, שאותו מביא "מעינה של תורה" בשם ספר "חשבה לטובה": צריך אדם להיות כתית ושביר לב, אולם אסור ששברון הלב שלו יביא אותו לידי עצבות ואזלת יד, משום שאדם המרגיש כך, עלול לחוש שבין כה וכה אין למעשיו שום ערך, ולפיכך הוא יבחר לשבת בחבוק ידים ולא לעשות מאומה, אלא - שברון הלב והכניעה אמורים לעורר בלבו של אדם רצון לפעל ולעשות.

וזוה שאומר הכתוב: "כתית למאור - ולא כתית למנחות", עליו להיות כתית ושביר כדי להגיע לידי מאור, ולא כדי לשקע בעצבות ובמנוחה מתוך אזלת יד.

בענין זה פרש היהודי הקדוש מפשיסחה את הכתוב (תהלים קמז, ג): "הרפא לשבורי לב ומחבש לעצבותם", באמרו שהקב"ה ירפא את שבורי הלב, לבל יבואו עקב שברון לבם לידי עצבות, שכן במדת העצבות אין כל תועלת והיא רק מביאה את האדם לחוסר מעש.

רבי יחיאל מאלכסנדר באר לקח נוסף הנלמד מן ההלכה הזו: "כתית למאור" -כאשר מבקשים להטיף לאדם מוסר, ולכתת ולשבר את לבו, יש להתכונן למאור, דהינו: לעשות זאת מתוך הארת פנים, תוך שמראים לו את הדרך הישרה ומעודדים אותו לצעד בה, "ולא למנחות" -יש להזהר לא להנחיתו ולהשפילו.

פרשת תצוה

וזה נרמז בפסוק (משלי ט, ח): "אל תוכח לץ פן ישנאך" - אל תאמר לאדם שהוא לץ, משום שעל ידי כך תגרום לו לשנוא אותך, אלא "הוכח לחכם ויאהבך" - אמר למשא התוכחה שלך שהוא חכם, ואין ההתנהגות הזו הולמת אותו, וכי גם אם נכשל פעם אחת אין זה נורא, שכן שבע יפול צדיק וקם - ואז תטע בלבו אהבה כלפיו, שכן הוא יחוש בדאגתך לכבודו, ובזהירותך שלא להכשילו.

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך (כח, א)

במדרש שמות רבה (פרשה ל"ז) מובא שבשעה שירד משה רבינו מהר סיני וראה את ישראל כשהם עסוקים במעשה העגל, הביט וראה את אהרן אחיו שהיה עומד ליד עגל הזהב ומקיש עליו בפטיש.

למעשה, כוונתו של אהרן היתה לעכב את בני ישראל מלעבוד את העגל, משום כך התמהמה בעשייתו, אולם משה רבינו חשב שהיה אהרן שותף עמהן, והיה בליבו עליו.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: משה, יודע אני את כוונתו של אהרן שהיא לטובה!

משל לבן מלך שזחה עליו דעתו ונטל את חפירה כדי לחתור מערה מתחת לארמון אביו.

ראה מחנכו של בן המלך את מעשיו ואמר: אל תייגע את עצמך בחפירה זו, הדבר לא לפי כבודך ולא לפי כוחותיך, תן לי ואני אחפור...

ראה המלך את המחנך כשהוא חותר מתחת לארמון, הבין מה אירע ואמר: יודע אני מה היתה כוונתך, בשכר מעשה זה שעשית אמנה אותך לשר הממונה על כל ענייני הארמון!

כך בשעה שאמרו ישראל לאהרן: "קום עשה לנו אלהים", אמר להם אהרן: "פרקו נזמי הזהב", וכך טען להם: אני כהן, אני אעשה אותו ואקריב לפניו... הוא לא נתעסק אלא כדי לעכבן עד שיבא משה.

אמר לו הקדוש ברוך הוא: אהרן, יודע אני מה היתה כוונתך, בשכר זה אין אני ממנה על קרבנותיהן של בני אלא אותך, שנאמר: ואתה הקרב אליך".

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לי (כח, א)

הרב שבתאי אשכנזי הכהן, הידוע בכינויו הש"ך, על שם ספרו "שפתי כהן" מביא כי שלוש פעמים בפרשה מופיעות המילים "לכהנו לי". בפעם הראשונה נאמר כאן: "ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך וגו' לכהנו לי".

בפעם השניה נאמר (לקמן פסוק ג'): "ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי".

ובפעם השלישית נאמר (לקמן פסוק ד'): "ועשו בגדי קדש לאהרן אחיך ולבניו לכהנו לי".

המילה "לי" היא בגימטריה ארבעים, והפסוקים הללו מרמזים על שלושה כהנים גדולים ששימשו בבית המקדש, כל אחד מהם במשך תקופה של ארבעים שנה.

אהרן הכהן שימש בכהונה גדולה במשך ארבעים שנה.

פרשת תצוה

עלי הכהן שימש בכהונה גדולה במשך ארבעים שנה, כמו שנאמר בפסוק (שמואל א' פרק ד' פסוק י"ח):
"והוא שפט את ישראל ארבעים שנה".

השלישי היה שמעון הצדיק ששימש ככהן גדול בימי בית שני ואף הוא כהן בתפקיד רם זה במשך ארבעים שנה, כמו שמבואר בגמרא מסכת יומא (דף ט' עמוד א').

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך... מתוך בני ישראל לכהנו לי... ועשית בגדי קודש. ואתה תדבר אל כל חכמי לב וגו' ועשו את בגדי אהרן... והם יקחו... (כח,א-ג)

בדיוק המקרא עולים כמה דיוקים הטעונים ביאור, תחילה מה שחזר ושנה לשון ואתה, דמה הוצרך לחזור ולומר ואתה וכו', וביותר מהו שחזר ואמר ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי, הא לעיל בפ' א' כבר נשנתה כל פרשה זו באריכות, ומהו הלשון שנקט והם יקחו, אחר שאמר ואלה הבגדים אשר יעשו, הוה ליה למימר דיעשו כן מכסף וזהב וכו', ומאי נקט לשון והם יקחו.

ונראה לומר, דהנה עניני קדושת כהונה הוא לדורות, דדור הולך ודור בא, ומצינו במקום אחר דלשון מתוך בני ישראל, ר"ל קדושה עולמית כקדושת בני ישראל, ולזה בעינן סיוע גדול בתחילתן שיהיו קדושים לעולם, ולכן ההלבשה והמשיחה לכהנים הוצרכו להיות ע"י משה בעצמו לבדו, וזהו שאמר ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בניי, ור"ל שיקדשם בקדושה עולמית, לכהנו לי, וראיה לדבר דאיתא במדרש שכל מקום שנאמר לי אינו זז לעולם, ע"כ צריך שיהיה על ידך דוקא.

ועשיית בגדי הכהונה צריכין שתהא בהן עשייה לשמה, שהרי על ידם יתקדשו הכהנים והיתה קדושתם יתרה מאד, וצריך לשמה ע"ז גופיה שיתקדשו הכהנים, וזהו שאמר ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי, ולכן חכמי לב יקחו את הדברים כמו שהם, לומר שהכל יעשה על ידם, וזהו פירוש והם יקחו את הזהב ואת התכלת וכו', שיעשה על ידם לשמה.

ומעתה, אף שמצינו בפ' ויקהל (לה, כח) דקתני וכל אשה חכמת לב וגו', ויביאו מטוה וגו', היינו לשאר דברים במקדש, אבל לא לבגדי כהונה כדאיתא ברש"י שם, שהיה זה מעשה האומנים החכמים, ויש בזה הפרשה פיוס למשה רבינו ע"ה שלא נתמנה לכהונה, לומר שאין גדול ממנו שימשחנו ויקבע קדושתם של הכהנים לדורות, וכן אמרו על נדבת השמן המשחה שהיא לדורות שיהיה מרע"ה נזכר עליה כמש"כ בילקוט הראובני, יעו"ש.

ובזה יבוארו דברי המד"ר (סוף פ' ל"ו) מקרא דלולי תורתך, דאיתא התם ד"א ואתה הקרב אליך, הדא הוא דכתיב לולי תורתך שעשועי אז אבדתי בעניי, כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך, הרע לו, אמר לו תורה הייתה לי ונתתיה לך וכו', משל לחכם שנטל קרובתו ועשתה עמו י' שנים ולא ילדה, אמר לה בקשי לי אשה, אמר לה יכול אני ליטול חוץ מרשותך אלא שהייתי מבקש ענותנותך, כך אמר הקב"ה למשה יכול הייתי לעשות לאחריך כ"ג חוץ מדעתך, אלא שהייתי מבקש שתהא גדול עליו וכו' עיי"ש, ויש להבין פירוש המשל והנמשל.

ולהמתבאר י"ל דהכוונה של הפ' לולי תורתך הוא, שע"י התורה הוא מוצא מרגוע לנפשו, ולשם כך האדם מתייסר כדי שע"כ תכנס בו התורה יותר, וכמ"ש התוספות בכתובות (קד, א) כדי שייכנע לפני, והביא דברי המדרש שיתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך גופו עיי"ש, ה"נ הכא היה צריך לעשות את אהרן כ"ג כדי שיכנע לפני משה, ובזה יזכה בכהונה, דמשיחה כזו לא יתכן כ"א ע"י אחר גדול ממנו שיכנע זה לפניו, וע"כ עשה משה את אהרן לכ"ג, וז"ש במשל כדי שתתקיים הנשואין צריך שתשפל השניה לפני הראשונה,

פרשת תצוה

דזהו הפיוס שאמר השי"ת למשה

**וְאַתָּה תְּדַבֵּר אֶל כָּל חַכְמֵי לֵב אֲשֶׁר מְלֵאֲתִיו רוּחַ חֲכָמָה וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהָרֹן
לְקַדְשׁוֹ לְכַהֲנֹ לִי (כח,ג)**

יש לך לב?

בורא עולם מְצוֹה את משה לארגן אנשים שיעשו את "בגדי הקודש" עבור הכהנים, בהתאם לתפריט וכפי התוכנית שקיבל בהר סיני, אלא שבורא עולם מבקש ממשה שאת הבגדים הללו יעשו אך ורק אנשים שיש להם את התואר והמעלה של "חכמי לב".

וכאן הבן עומד ותמהה ושכלו לרגע מתמהמה, והדבר בעיניו מאוד תמוה.

אמת, אין ספק שיצירת בגדי הכהונה זו מלאכה מורכבת מאוד הדורשת ממוחיות רבה, וברור שצריך שהאנשים העוסקים בה יהיו חכמים ובעלי מקצוע הבקיאים היטב במלאכתם. אך לשם מה צריך שהאנשים הללו יהיו גם "בעלי לב"? מה הלב שלהם קשור לעניין?

ננסה רגע להגשים יותר את הדברים, ולהעביר אותם למושגים שלנו: אדם שיש לו סתימה בכיור והוא מחפש אינסטלאטור. האם הוא מחפש אינסטלאטור עם לב אצילי ומיוחד - או שהוא מסתפק באינסטלאטור חכם הבקי במלאכתו ויודע להניס ולהטיס כל סתימה - ולהתמודד עם כל תקלה?

בטרם נענה על השאלה נעלה רגע לבמה שאלה נוספת, המטרידה לא פחות:
על הפסוק הנ"ל שבראש המאמר, כותב רש"י הקדוש את המילים הבאות: לקדשו - להכניסו בכהונה על ידי הבגדים, שיהא כהן לי (רש"י כ"ח ג').

והשאלה מתפרצת ועולה ומזנקת וממריאה עד לב השמים! הרי בגדי הכהונה היו עשויים מצמר של בעלי חיים החיים ברפת ושזורים מפשתן שגדל באיזה נקיק עלום וצבועים בדם של תולעת משי... אם כן כיצד יתכן שהבגדים הללו יכולים להזרים ולהעביר ולהחדיר קדושה במי שילבש אותם? איך בדיוק עובד הקסם הזה?

ברשות הקוראים החביבים נעלה לבמה גם את שאלתו המפורסמת של מושיקו "על קדושת הטלית והתפילין", שאלה שבעצם זהה לשאלה שלנו:

שהרי איך עושים תפילין? לוקחים עור מהפרה חֲמֵדָה ועושים מזה קלף ורצועות, לוקחים את הַלְתִּיִּים מהשור ג'וני ועושים מזה בתים לתפילין, מארגנים מהמקצוען "יעקובי" איזה צבע שחור עמיד ויציב, ומכל התערובת הזו יוצרים את התפילין הקדושות והמקדשות. אך מושיקו לא מצליח להבין איך זה עובד! לטענתו גם הנעליים שלו נוצרו מעור של בהמה וגם הן נצבעו בצבע שחור עמיד, אם כן מדוע התפילין קדושות - ונעליו הנעלות לא?

אותו דבר הציצית! הרי היא עשויה מצמר של כבש שאכל חסה בשטחים והשתזף בשמש וצעק כל היום מְמַהֵהָה... ובעצם גם הסמיכה של מושיקו עשויה מאותו צמר. אם כן מדוע הטלית קדושה - והסמיכה שלו לא?

אין ספק שהקושיות הללו יפות ונפלאות - ובפרט קושיותיו של מושיקו, אלא שחכמנו ז"ל כתבו לנו חמישה מילים - ועל פיהם כל הקושיות הללו מתפוררות ומתיישבות ומתמתקות. מה הם כתבו?

לקדשו - לשם כך יעשו את הבגדים (ספורנו כ"ח ג').

פרשת תצוה

שמעתם?! ביצירת בגדי הכהונה הושקעה מחשבת טהרה וקדושה תמידית, והיה צריך לכיין כל רגע ורגע "שהבגדים יקדשו את מי שילבש אותם". זה פלא שהבגדים קידשו את הכהנים? זה בעצם גם הסוד והקסם שמסתתרים מאחרי הטלית והתפילין, ולכבוד מושיקו - נרחיב מעט את הדברים בצורה פשוטה ובמילים ברורות:

הכל תלוי בהכנה וביצירה של הדבר! בנעליים ובסמיכה של מושיקו הושקעה מחשבה גשמית של ביזנע'ס וכסף ואופנה וגיזרה וכו' - וכל היצירה שלהם הייתה בשביל מטרה גשמית, כדי להגן על הרגל ולחמם את הגוף. אם כן מה שייך שתחול עליהם הקדושה? מצד שני... הטלית והתפילין ובגדי הכהונה מתחילת יצירתם נעשו מתוך קדושה וטהרה ולשם מצווה, ומתוך מטרה קדושה ונשגבה - לעבוד באמצעותם את ה', וזה מה שמקדש את העור והצמר והכותנה וגורם להם את המהפך הגדול והמעבר החד "מאביזרים גשמיים" לפריטים מקודשים ומקדשים, אשר באמצעותם מתחברים ומתקשרים עם הבורא בצורה הגבוהה ביותר.

כעת התבהרו הדברים והתיישבו ההדורים, וקיבלנו כבר תירוץ מושלם על שתי השאלות הנ"ל: (א) מחמת שבבגדי הכהונה היה צריך להשקיע מחשבת קדושה וטהרה תמידית, לכן לא מספיק שהעוסקים במלאכה יהיו "בעלי חכמה" הבקאים היטב באומנות - אלא צריך גם שיהיו "בעלי לב" טהור וזך היודע לזרוע ולנטוע קדושה וטהרה בתוך הבגדים, כדי שאותם בגדים ישנו את מהותם ויתהפכו מגשמיים לרוחניים.

(ב) כעת גם מובן כיצד הבגדים הללו מקדשים את הכהן. שהרי הם נעשו בטהרה וקדושה ומתוך מחשבת מצווה ועל פי צו אלוהי, וממילא הם בבחינת ציצית ותפילין.

המסר העולה כאן הינו חד וברור כראש הגפרור ולא ניתן למחוק ממנו אפילו קמצוץ ופירור: עבודת ה' אינה "חומרי הגלם" והמעשה הפיזי והגשמי, אלא "ההשקעה הרוחנית" והטהרה הפנימית שמכניסים לתוך המעשה.

לדוגמא: ה' לא מחפש שנצטט ונדקלם את מילות התפילה, אלא שנשתפך מעומק הלב ונזרים רגש וכיסופים לבורא - דרך המילים שבתפילה. ואם לא כן, הרי שהעיקר חסר מהספר - וכפי שניסחו זאת חכמנו ז"ל במילים "תפילה בלא כוונה, כגוף בלא נשמה" (נחלת אבות, אבות, ב' י"ג).

האמת היא שהדברים מעוגנים בנביא בצורה הרבה יותר תקיפה ונוקבת, ומשום כך עדיף שנצטט את הדברים ככתבם וכלשונם:

לְמָה לִי רֵב זְבָחֵיכֶם...? כִּי תָבֵאוּ לְרֵאוֹת פָּנַי - מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדֵיכֶם רִמָּס חֲצָרַי...? לֹא תוֹסִיפוּ הִבִּיא מִנְחַת שָׂוֹא... קִטְרֹת - תוֹעֵבָה הִיא לִי... חֲדָשִׁיכֶם וּמוֹעֲדֵיכֶם - שְׂנֵאָה בְּפִשִּׁי, הִיוּ עָלַי לְטָרְחָא... גַּם כִּי תִרְבּוּ תִפְלָה - אִיבְנֵי שִׁמְעַע (ישעיה א' י"א - ט"ז).

אלוקים מודיע שיש אנשים שהוא מוותר על קורבנותיהם, הוא לא מעוניין שהם יעלו אליו לרגל, הוא קורא לקטורת שהם מקטירים "תועבה", הוא שונא את השבתות והחגים שהם עושים, והוא גם מואס בתפילתם. ככן שזה נשמע מזעזע?

הרי מדובר במקיימי מצוות מתוקים המקריבים ומקטירים ומתפללים ושומרים שבת ומועדים. אם כן על מה

פרשת תצוה

יצא הקצף?

הנביא לא משאיר אותנו בממתינה - והוא מגלה לנו את פשר התעלומה:

בְּחֶצְרוֹ, הִזְכּוּ, הִסִּירוּ רֵעַ מֵעֲלֵיכֶם מִגֵּד עֵינֵי, חֲדָלוּ הֲרַע... דַּרְשׁוּ מִשְׁפָּט... שְׁפֹטוּ יְתוֹם... רִיבוּ אֶלְמָנָה...

יהודים יקרים, מהמעשים שלכם ניכר שהתוכן שלכם רקוב וקלוקל ואתם כלל לא מעוניינים לעשות את רצון ה' וללכת בדרכיו, ובעצם אתם עובדים את ה' ועושים את המצוות ללא רגש ותוכן - כאדם הפורע "מס" וחוב למלך.

ומכיוון שבורא עולם לא מחפש את התפאורה החיצונית שבמצווה - אלא הוא מעוניין שעל ידי המצוות האדם יתקדם בפנימיותו וייטהר ויזכך את מידותיו ותכונותיו ויתקרב אליו יותר, הרי שאם האדם לא פועל בכיוון הזה והוא עושה את המצוות רק בצורה חיצונית - אך ליבו בל עימו באותו זמן, בורא עולם לא שמח באותן מצוות, והוא מודיע שהוא מוותר עליהם.

נ.ב. אין זה סותר שאם האדם נמצא בשעת משבר ובמלחמת הישרדות רוחנית והוא דוחק את עצמו ומתאמץ כדי לעבוד את ה', אזי למרות שבאותם רגעים הוא לא מכניס כוונה ותוכן למצוותיו והוא עושה אותם כפריעת חוב בלבד עם חיצוניות ללא פנימיות, למרות זאת מעשיו חשובים ואהובים בשמים - והם אפילו נקראים "מסירות נפש", ויש להם את המעלה הכבירה של "טוב אחד בצער ממאה שלא בצער", שהרי לצער הנלווה עם המעשה יש מעלה לא פחות מהכוונה - והבורא משלם על כך שכר מושלם.

הדברים תקפים בפרט לאותם מתחזקים ומתחילים ומתקרבים ליהדות, אשריהם ואשרי חלקם, ירבו כמותם בישראל.

זהו המסר שמעביר לנו הנביא, וזו גם הנקודה שראינו בפרשה: עבודת ה' צריכה להיעשות עם הנוסחה של "חכמי לב". "חכמה" - כדי לבצע את כל פרטי המצווה בצורה הגשמית שהיא דורשת. לעבד עורות ולהכין תפילין, לגזוז צמר ולהכין ציצית וכו'. "לב" - כדי למלאות תוכן ופנימיות במעשה הגשמי, להכניס למעשה כוונה וטהרה, ולחפש את החיבור עם ה'.

לצערנו פגשנו בהיסטוריה הרבה "חכמים - בלי לב", וראינו איזה חורבן ושואה הם גרמו לעם ישראל. רוצים מסמכים?

מי לא שמע על הברנש יש"ו שהיה חכם ומלומד בתורה ואיש קבלה מובהק, אלא שלא היה לא לב רוחני. יש"ו היה ריק מיראת ה' אמיתית, הוא היה שקוע בכישופים וראיית נשים ושאר טומאות, כפי שמעידה הגמרא (סנהדרין ק"ז ע"ב). ומה היו התוצאות?

חורבן... אסון... כפירה... דם ואש ותמרות עשן... שריפת התלמוד... שריפת היהודים על המוקד... מסעות צלב והתעללות האינקביזיציה וכו' שהנצרות חוללה בעולם, [והרי הנצרות החלה מיש"ו כידוע, וכפי שמופיע בתלמוד באלו המילים: יש"ו הנוצרי כישף והסית והדיח את ישראל... (שם)].

זו גם סיבת ההקפדה על המלמד תלמיד שאינו הגון - שעשאוהו כעובד עבודה זרה (חולין קל"ג ע"א, ועיין מהרש"א ח"א שם), וזה המקור לפתגם המפורסם של גמליאל גיָאָר "המלמד תלמיד שאינו הגון - בגהינום יעשו לו אפייה וטיגון".

משום שאם התלמיד מעוניין רק בחכמה - בחכמת התורה, ולא בלב - בטהרה ובזיכוכ המידות, הרי שהוא

פרשת תצוה

בבחינת "קוץ", והרב שמשקה אותו בתורה המשולה למים - הרי הוא בעצם משקה ומטפח את אותו קוץ ומחזק אותו, ומגביר ומפטם את כוחות הרשע שבו. [ואין זה סותר את המשפט "המאור שבה מחזירה למוטב", משום שזה נאמר על אדם שמנסים לקרבו - והוא לא משתמש בתורה באופן שיטתי "בתור חכמה חיצונית"].

אין ספק שהדברים חדים כתער ומובנים לכל נער ואפילו לאיש בַּעַר, ולכאורה אין מה להוסיף עליהם. אלא שחובתנו לעשות כאן איזה עדכון פצפון, למען השלמת התמונה.

חכמנו לימדונו שלא מספיק להשקיע "חכמת לב" וקדושה וטהרה ביצירת בגדי הכהונה, ולכוין שהבגדים יקדשו את הלוּבש אותם.

צריך להשקיע את העוצמה הזו גם בשלבים היותר מוקדמים, עוד בשלבי ההתרמה וארגון חומרי הגלם ואסיפתם מעם ישראל (ספורנו ה' כ"ח).

אין ספק שהעדכון הזה מחכים אותנו הרבה, ומגלה לנו נדבך נוסף בעבודת ה'.

יהודי יקר! דע לך שעבודת ה' מושלמת איננה מתחילה "בשעת המצווה", אלא עוד הרבה קודם לכן. עוד בזמן ההכנה והטיפול באביזרים "הכאילו" גשמיים (כמו זמן הרכישה של ארבע המינים או קניית התפילין וארגון צורכי השבת וכו'), כבר אז צריך לפתוח במסע קדושה וטהרה והכנה רוחנית - כפי הנוסחה של "חכמת לב" שראינו לאורך כל הדרך, עם הכנה נפשית וטהרת הלב וזיכור הנפש והמידות.

ואם כבר הגענו עד הלום חובתנו להמשיך להלום ולגלות את יופי היהלום שמופיע במדרש, ואלו דברי הנפלאים:

מעיד אני עלי את השמים ואת הארץ! בין גוי בין ישראל, בין איש בין אישה, בין עבד בין שפחה, הכל לפי מעשיו של אדם - רוח הקדש שורה עליו (ילקו"ש שופטים מ"ב).

גם רבי יוסף אירגאס הביא את הדברים הללו בשם "מדרש תנחומא", ואחר כך הוסיף וכתב כך:

כי כל המקדש עצמו ומקשט את נפשו עד שתהא משכן לתורה ולחסידות, וודאי שרוח הקודש תהא חופפת ומרחפת עליו (שומר אמונים 'הקדמון', הקדמה ב', הצעה ב').

אכן מצאנו בגמרא שחסידי הראשונים היו שוהים לפני התפילה והמצווה ומכינים את עצמם (ברכות ל"ב ע"ב), וזו בעצם מצווה בפני עצמה שנקראת "הכּוּן לְקִרְאת אֱלֹקֶיךָ יִשְׂרָאֵל (עמוס ד' י"ב). זה פלא שהם הגיעו לרמות כל כך נשגבות עד כדי כך שנאמר עליהם המשפט המדהים הבא!?

כך היו עושים חסידים ואנשי מעשה, שהיו מתבודדים ומכוונים בתפלתם עד שהיו מגיעים להתפשטות הגשמות ולהתגברות כוח השכל, עד שהיו מגיעים קרוב למעלת הנבואה (שו"ע או"ח צ"ח א'). והיום בדורנו... איך נראית התפילה?

למרבה הצער הבושה היגון והעלבון, נתברך דורנו בחזנים "טייסיים מקצועיים" שמהירותם יכולה להתחרות עם החללית המתקדמת ביותר. כל תפילה הופכת אצלם "למבצע חילוץ" אשר יש לסיימו בזריזות מבלי להשאיר עקבות, בשיטה המפורסמת של "כבולעו כך פולטו", והם לא מתביישים בכך.

פרשת תצוה

לצערי נזדמן לי פעם להתפלל בכזה מניין שהחזן הטיס את התפילה בצורה מזעזעת, ובמקום שיתבייש בכך, לאחר התפילה הוא פנה לחבר שלו עם חיוך של מליון דולר ושאל אותו את השאלה הבאה - והוא השתמש באלו המילים: איך הייתה ההטסה?

והבדיחה הגדולה ביותר היא שכאשר אותם טייסים, סליחה! כאשר אותם חזנים מעוניינים להתבטאות בציבור - כמו בזמן ניגון הקדיש בתפילת ערבית של שבת או בקדיש שאחרי ישתבח בתפילת שחרית, או אז יש זמן לְפִיט ולנגן ולהפגין ביצועים סטריאופונים מרשימים עם אוקטבות גבוהות ואיזון דציבלים נדיר, פתאום מתברר שהם יכולים לנגן קדיש וקדושה באיטיות נפלאה ואף לעצור את הנשימה ולסחוב את הניגון דקות ארוכות... אך את שאר התפילה הם בועטים לשער השמים ומטיסים במהירות האור, כאילו שיש מאחריהם איזה פקח שמאיים עליהם בדו"ח אם לא יסיימו להתפלל מהר.

אין ספק שאותם חזנים צנזרו מתוך תורתם את סימן צ"ח בשולחן ערוך (או"ח הלכות תפילה), וגם על תפילתם אמר הנביא ישעיה את המילים הנ"ל: כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת פְּנֵי - מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדְכֶם רָמַס וְצָרִי...? גם כִּי תִרְבּוּ תְפִלָּה - אִיגְבִי נְשָׁמָע.

חבל שאותם חזנים טייסים לא מְפַנִּים את הבמה לבן אדם אחר היודע לפני מי הוא עומד ומהי עוצמת התפילה, חזן שיוודע לייקר את הסגולה הנפלאה שהוזכרה בגמרא "שכל המאריך בתפילתו - אין תפילתו שבה ריקם" (ברכות ל"ב ע"ב), סגולה שגם הוזכרה בראשונים והומלצה "הלכה למעשה" (מאירי שם).

הבעיה היא שיש עזי פנים שיודעים את כל זה ואף דיברו איתם על כך בצורה סמויה וגלויה, הסבירו להם שתפילתם המהירה נוגדת את השולחן ערוך (או"ח צ"ח) ומשום כך הם אינם רצויים בתור חזנים, אלא שמחמת עזות שבהם ורצון גדלות וצורך להתבטא בציבור - הם ממשיכים בדרכם הקלוקלת והמסואבת וניגשים לעמוד התפילה ומשמשים כחזן לציבור וממשיכים להתפלל בדהרה - כאילו שהתפילה היא פגע רע שיש לסיימו במהרה.

נ.ב. הדברים נכתבו בכוונה בהבלטה והדגשה והרחבה ובלי כפפות מלטפות, כדי להדגיש את דעת התורה בעניין ולשמש לפה לכל החפצים להעיר - אך הם נמנעים מחמת כל מיני סיבות השמורות עימם (לא נעים לי מהחזן / הערתי לו פעם והוא לא שמע לי / הוא יחשוב שאני מחפש להתנשא מעליו וכו')... וכל בית כנסת שיראתו קודמת לחכמתו אמור לבחון את עצמו ולראות כיצד הוא מתמודד עם הנושא הזה, ואם קיים בקרבו הפגע הרע הזה - עליו להוקיע את התופעה ולמחות על כבוד שמים המתבזה, ולהציע לאותו חזן סורר את ההצעה הקוסמת הבאה:

בא לך להטיס את התפילה ולקמפרס ולדחוס אותה לרבע מהזמן? אין בעיה חמודי. בבקשה ממך תישאר בבית, ושם תתפלל איך שבא לך. במהירות, עם צנזורים וחיתוכים והבלעת מילים, אתה יכול יום כן להתפלל ויום לא להתפלל, אך כאן בבית הכנסת עליך לכבד את ההלכות המופיעות בשולחן ערוך, ואת הציבור שהינך מייצג.

האמת היא שחרגנו מעט והארכנו בעניין התפילה, אך אין ספק שאם הדברים יהיו לתועלת אפילו לאחד, הרי זה שכר כולנו.

את המאמר נחתום בשלושה ידיעות מעניינות שיסגרו לנו את כל הקצוות ויעזרו לנו להחזיר היטב את כל ה"ל".

פרשת תצוה

א) הפרשה דנה בעשיית בגדי הקודש ובקידוש הכהנים והמשכן. אך איזו פרשייה מוזכרת לפני כן? במה פותחת הפרשה? בדרישה של "ויקחו אליך שמן זית זך" - את טיפת השמן הראשונה שבזית, שזהו בעצם השמן המזוקק ביותר. ומדוע כתבה התורה את הידיעה המרעישה הזו לפני בגדי הקודש - לפני היסוד של "חכם לב"? ללמדנו שבעבודת ה' צריך לחזר אחר המזוקק והמושלם ביותר, ולא להסתפק במועט ובבערך.

ובאיזו פרשייה חותמת הפרשה את דבריה? באזהרה לא להקטיר לה' "קטורת זרה". ומה זו קטורת זרה? קטורת מושלמת עם תו תקן, אלא שיש בה שינוי מועט. ומדוע זה נכתב אחרי פרשיית בגדי הקודש וקידוש הכהן?

כדי להזכיר לנו שוב פעם שעל האדם היהודי להידבק בקדושה ולבצע את היסוד של "חכם לב" בשלמות, מבלי להחסיר או לשנות מהמצווה. אחרת, עבודת ה' שלו עלולה להפוך "לעבודה זרה - הזרה לה' ", שהרי היא חרחה מהתקן שה' קבע.

ובאמת מדוע? למה עלינו לחפש בעבודת ה' את השלמות? התשובה על כך טמונה בידיעה הבאה:

ב) הפרשה פותחת במילה "ואתה" ומסיימת במילה "להשם", להודיע לאדם ששתי הקצוות הללו הם התכלית שלו, וזו הגדרתו המדויקת של האדם היהודי.

יהודי יקר! הבורא בחר בך לבן (בני בכורי ישראל...) אך מצד שני אתה גם עבדו הנאמן (כי לי בני ישראל עבדים...), ומרגע לידתך ועד יומך האחרון רובצת עליך המסגרת של "דע מאין באת ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון (אבות ג' א'), תחרוט זאת על לוח ליבך ותחזר אחר עבודת ה' מושלמת - שהרי זו תכליתך, ועל כך תתוגמל בעולם שכולו טוב.

ג) ואל יאמר אדם איזה מסכן אני... אני חנוק במסגרת תורנית ואיני יכול להיות פרפר חופשי ומאושר השותה צוף ועושה מה שבא לו.

חלילה לחשוב כך! אדרבה, על האדם לזכור את דברי האבן עזרא שכתב על בגדי הכהונה את המילים הבאות: לְכַבֹּד וּלְתַפְאֶרֶת - שיתפארו בהם, כי אין אחד בישראל שילבש כאלה (אבן עזרא כ"ח ב').

יהודי יקר, יהודי חביב, אתה נסיך! הכיפה שעליך זה הכתר, הציצית זה בגד המלכות, התפילין זה תכשיט יקר, העיניים שלך השמורות מפני טומאה ותועבה הם שתי מרגליות יקרות וטהורות, הלב הזך שלך הוא מזבח מקודש - אשר באמצעותו הנך עוקד את תאוותיך ומשפר את מידותיך, המוח שבך הוא ארון הקודש - בתוכו הנך אוגר את התורה שאתה לומד... כל כולך משועבד לבורא והבורא מתפאר בך בכל העולמות, כפי שנאמר "וַיֹּאמֶר לִי עֲבָדִי אֶתָּה, וְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר בְּךָ אֶתְפָּאֵר" (ישעיה מ"ט ב'). פירוש: זה שהאדם עבד לה', זה בעצם מה שמייחד אותו מכל הנבראים ומקנה לו את המעלה והחיבה יתירה אצל הבורא, ועל כך הוא גם יתוגמל לנצח נצחים.

היש תענוג וכבוד גדול מזה?

מי שמביט על היהדות ברמה הגבוהה הזו, מבין היטב את "הזכות" להיות עבד ה'. לא כך?

ואלה הבגדים אשר יעשו חשן ואפוד ומעיל וכתנת תשבץ מצנפת ואבנט (כח,ד)

בגמרא מסכת זבחים (דף פ"ח עמוד ב') מובא שהאבנט מכפר על הרהור הלב.

פרשת תצוה

חסיד אחד הגיע פעם אל רבו המגיד הקדוש ממזריטש וקבל בפני הרבי על שאינו מצליח לטהר את מוחו וליבו מהרהורים רעים וממחשבות זרות.

ציוה עליו המגיד שיסע אל הצדיק רבי זאב מז'יטומיר שבאותם ימים החזיק בית מזיגה בכפר קטן.

עשה החסיד כאשר ציוה עליו רבו ויצא לדרכו.

כעבור טלטולים לא מעטים הגיע באישון ליל אל הכפר ופנה אל בית המזיגה.

בשעה מאוחרת זו היה בית המזיגה כבר סגור.

דפק החסיד על הדלת אולם איש לא נענה.

דפק האיש ביתר חוזק ואף הרים את קולו בצעקות אלא שמאום לא הועיל.

בלית ברירה נותר האיש מחוץ לבית המזיגה כל אותו הלילה.

למחרת בבוקר נפתחה הדלת והאורח הוכנס אל הבית פנימה שם ניתן לו חדר קטן בו יוכל ללון.

שהה החסיד כמה ימים בבית המזיגה אלא שלא הבחין בשום דבר מיוחד בהנהגותיו של ר' זאב.

חשש התגנב ללבו שמא בא לכאן בחינם...

מאחר שכך, החליט החסיד שהגיע הזמן לשוב אל ביתו, אולם קודם שעזב ניגש אל ר' זאב ושאל: רבינו המגיד שלח אותי לכאן ואינני יודע מדוע...

אני אגיד לך מדוע שלח אותך נענה ר' זאב רבינו המגיד ביקש ללמד אותך שהאדם הוא בעל הבית ולמי שאיננו רוצה הוא לא נותן להיכנס!...

ועשית חושן משפט (כח,טו)

יש לדקדק בלשונות הכתובים בזה, דכאן כתוב שנצטוו משה לעשות חושן משפט, ואילו (לעיל פסוק ד) כתיב ואלה הבגדים אשר יעשו חושן ואפוד ומעיל וגו', הרי דבדין הציווי לעשות בגדי הכהונה לא הוזכר אלא בשם חושן סתם, וכן לקמן בפרשת פקודי (לט, ח) כתיב ויעש את החושן, ולא הוזכר בכל הפרשה שם ענין חושן המשפט, ורק כאן בפרשה זו נאמר לו לעשות חושן משפט, וצ"ב בזה.

והנראה בזה, דהנה בנימוקי הרמב"ן לקמן (פסוק ל) העיר על מה שלא נזכרו אורים ותומים כלל במעשה האומנים, ולא הזכירם להם בציווי של מילואים (כט, ו) לעשות אורים ותומים, וגם בפרשת פקודי כתיב (לט, ח) ויעש את החושן, ולמה לא הוזכר שם שעשה אורים ותומים, ובאבן עזרא כתב שאורים ותומים היה מעשה חרש חכם, והשיג ע"ז הרמב"ן דא"כ ביותר היה צריך להאריך בו יותר מן הכל, וצ"ע.

ולזה כתב הרמב"ן, דענין אורים ותומים הוא סוד מסור למשה מפי הגבורה, ולא ניתנו לאומני המשכן ולבצלאל להתעסק בהם, זולת למשה לבדו שהוא כתבם בקדושה והיו מעשה שמים, והוא הכניסם בין כלפי החושן, ואשר לכן לא הוזכרו בציווי לעשות אורים ותומים, כי אם משה עצמו נצטוו ונתת אל חושן

פרשת תצוה

המשפט את האורים ואת התומים, ורק אחר שלבש אהרן את החושן הכניס משה את האו"ת אל החושן, עכ"ד.

והנה מה שהחושן נקרא חושן המשפט פרש"י דהוא לפי שמכפר על קלקול הדין, (ומקורו בערכין ט, א), עוד פירש"י דמשפט הוא שמברר דבריו והבטחתו אמת, (היינו משום דלשון משפט הוא לשון בירור דברים), ומעתה נמצא דחלות שם חושן המשפט לא חל אלא עד שמשה הכניס את האו"ת בכלפי החושן, אך כ"ז שעסקו בה האומנים טרם חל ביה חלות שם חושן המשפט, כי אם שם חושן עליו ותו לא.

מעתה מתיישב מאד דקדוק המקראות, דמה שלא הוזכר בפרשת פקודי חושן המשפט, הוא לפי דבפרשת פקודי עסקו האומנים בתפירת הבגדי כהונה, והם לא תפרו חושן משפט אלא חושן סתם, אבל בפרשה זו שנצטוו משה על עשית החושן, בזה ודאי דמשה עצמו נצטוו על האורים והתומים ולהניחם בין כלפי החושן, ובפרשת פקודי לא הוזכר שם כל ענין חושן המשפט, כמש"נ שזהו אינו מסור לידי האומנים.

ויש להוסיף דהנה דעת הראב"ד בהשגות (פ"ד מה' ביה"ב ה"א) דכל ענין האורים והתומים נעשו רק עבור שאלה באורים ותומים, ובבית שני נגנזו האו"ת ויותר לא שאלו באו"ת, וע"כ דאו"ת אינו מחשבון הבגדים, ודעת תוס' (יומא כא, ב ד"ה אורים) דבהעדר אורים ותומים נחשב כמחוסר בגדים, וכ"ה ברמב"ם בפ"ד מה' ביה"ב ה"א ובפ"י מה' כליה"מ ה"י) יעו"ש, ויעוין באו"ש פ"ד ביה"ב ה"א שהכריח כדעת הרמב"ם מן הכתובים בפרשת צו.

ומעתה נראה (לשיטת רש"י והרמב"ם) בביאור הכתובים, דכיון דאו"ת נעשו רק לצורך שאלה באו"ת, נמצא דמהלכות בגדי כהונה אין שום דין או"ת, ולזה בעיקר הציווי לעשות בגדי כהונה לא כתיב חושן המשפט, אלא כתיב ואלה הבגדים אשר יעשו חושן וגו', ומשום שמהלכות בגדי כהונה סגי לזה שיהא חושן בלא או"ת, ורק אח"כ נצטוו משה לעשות חושן המשפט, ולהכניס בין כפלי החושן את האורים והתומים.

ועשית חושן משפט (כח,טו)

על פי רש"י הכוונה של "חושן משפט" היא בירור דברים. כי החושן הוא עניין המשפט.

מהם אם כן האורים והתומים? (ירושלמי יומא פ"ז ה"ג)למה נקרא שמם אורים ותומים? שהן מאירין לישראל. ושהן מתימין לפניהם את הדרך, שבשעה שהיו ישראל תמימין היו מכוונים להם את הדרך. על פי רש"י 'שם המפורש' כתוב היה על קלף שהוכנס בין כפלי החושן. אך על פי הרמב"ם משמע שהם האבנים בעצמם ללא כל תוספת שכן, האורים הם האותיות שיש באפשרותם להאיר. והתומים זה השלמות שלהם שאין האיזמל עבר עליהם לסתתם אלא בשלמותם נבראו וכך נשתבצו בחושן. והאבנים הללו מטבעם להיות בעלי אור מצוחצח. וקראם הכתוב כך: כדי להורות על שלימותן כברייתן בלתי שיתחסרו כלום.

בעניין החקיקה על האבנים יש פרשנים המסבירים שהייתה תולעת ששמה שמיר והיא זו שחקקה באבן את האותיות כמובן הכל כאן פלאי וניסי. אגב, התולעת הזו היא שנבראה בערב שבת בין השמשות כמובא במסכת אבות. נציין שכל העשרה דברים שנבראו אז בערב שבת הראשון בין השמשות, הינם דברים ניסיים ומופלאים ביותר. מהו השמיר? הרמב"ם בפירושו למסכת אבות אומר כך: שמיר- שרץ קטן חוצב האבנים הגדולות בעוברו עליהם, ובו בנה שלמה את בית המקדש.(מסכת סוטה מח'). רש"י-והשמיר שהביא בניהו בן יהוידע לתקן בו אבני הבית מאז נברא. במילון אבן שושן ערך 'שמיר' מביא = 1-אבן קשה וחזקה ביותר אחרי היהלום. מביא פסוק מיחזקאל ג' "כשמיר חזק מצור".ומשתמשים בו להשחזה וללטוש מתכות. 2-תולעת או אבן אגדית שנבראה בערב שבת בין השמשות. זאת לדעת עוד כי באם אבן אחת מאבני החושן נחסרה או אז בגד זה פסול ואין הוא יכול לקחתו וללבשו וכל כך למה? ללמדך עד כמה

פרשת תצוה

חשובה ההרמוניה והצבעוניות הזו כדי להופיע במציאות את התגלות ה' שכן דרך האותיות המאירות רק דרכם היה עובר דבר ה' אל הנביא ואל הכהן וכך מתגלה דבר ה'. ובחסרון אבן אחת כבר יש כאן חסרון ב'כלי' דהיינו בחושן ובשל כך יש מניעה זמנית נקודתית בהופעת ה' על כנסת ישראל.

הגמרא במסכת קידושין דף לא מספרת...על שבזמן שביית המקדש היה קיים קרה מקרה לחכמים שחסרה הייתה להם את אבן הישפה שבחושן והלכו הם החכמים אצל דמה בן נתינה באשקלון. והאיש, שגוי היה לא הסכים בעד כל הון שבעולם להעיר את אביו שכן האבן הייתה במחסן הנעול כאשר המפתח למחסן נמצא מתחת למראשותיו של אביו. בסופו של דבר נרכשה ע"י החכמים האבן הזו ובעדרו של הומלטה פרה אדומה, אכן נדיר מאוד שתיוולד פרה אדומה אך גם זה היה בדרך נס ואולי זה נהייה בעקבות 'קיום' מצוות כיבוד אב של דמה בו נתינה.

לסדרם של האבנים: ארבעה מהראשונים מלמדים אותנו בנושא. על פי הירושלמי יוצא שסדר האבנים ממש כסדר לידתם. דהיינו ארבעה בני לאה, בני בלהה, בני זלפה, שוב שני בני לאה, ולבסוף בני רחל.

אך על פי הפרשנים, רש"י, הרמב"ם, והחזקוני משמע כך: ששה בני לאה, בני בלהה, בני זלפה, ולבסוף בני רחל.

התרגום יונתן מתרגם כך את שמות האבנים. אודם-סמקו, פטדה-ירקו, ברקת-ברקו, נופך-אזמדגין, ספיר-שבזיז, יהלום-סבהלום, לשם-קנכרי, שבו-טרקיא, אחלמה-עין עגלא. תרשיש-כרום ימא, שוהם-בורלא, ישפה-פנטרי.

לצבעם של האבנים וחוזקם: אגב החוזק נמדד בין 1 ל10 ש10 הוא הכי חזק.

אודם - אבן יקרה וצבעה היה אדום. פטדה -אבן טובה והיא בצבע הטופז וצבעה ירקרק או ירוק צהוב.דרגת החוזק שלה הוא 8 ברקת-אבן יקרה ויש לה צבעים נאים ובעלת ברק זוהר או ברק חזק בצבע ירוק בהיר ויש אומרים שהיא האבן של נח היא מה שהתורה אומרת "צוהר תעשה לתיבה".היא גם אבן הנוחה לחריטה. נופך-צבע השמים, אדום, כחלחל, ירקרק. תכולה ירוקה. והייתה נסחרת בין ארם לצור. ספיר-אבן יקרה מאוד וחזקה מאוד כמעט כמו היהלום וצבעה כחול עז יקר ונוצץ.תכלת או שחור כחול או כחול כהה, דרגת הקושי שלה הוא 9 יהלום - אבן יקרה ביותר וקשה ביותר צבעה לבן חלבי או לבן מבריק. היא גם אבן שמאירה.דרגת הקושי שלה הוא 10 לשם - אבן העשויה משרף מאובן וקשה צבעה אם כן שקוף למחצה, מצהוב בהיר עד אדום. שבו - צבעה שחור לבן או חום כהה דרגת קושי 7 מעורב בה לבן ושחור.אחלמה-צבעה סגול או ארגמן וכל העונד אותה חולם חלום. ועוד היא נחשבת אבן טובה.תרשיש-אבן הזהב וצבעה אדום. וצבעה גם דומה לצבע היין האדום, אבן שהובאה ממדינת הים, וצבעה כים.שוהם- יש האומרים שצבעה לבן ויש האומרים שצבעה שחור.דרגת קושי 3-4

ישפה- יש באבן הזו כל הצבעים מנומרת אדום וחום ומגוון בה מהרבה צבעים היא אבן טובה.

בספר יחזקאל כח פסוק יג' מתואר גן עדן ויש שם רשימה של אבנים טובות שהם תשעה מאבני החושן ואלו הם: אודם, פטדה, יהלום, תרשיש, שוהם, ישפה, ספיר, נופך, וברקת.

סוף דבר: קצת נגענו במופלא שבבגדי הכהן ונזכה בע"ה עוד להעמיק חקר כדי שנזכה עוד בימינו לראות כהן גדול בתפארתו עם אחיו הכהנים ועם הלויים במלוא העוצמה לעבודת הקודש במרום הרים בירושלים, אמן ואמן

פרשת תצוה

ולא יזח החשן מעל האפוד (כח, כח)

בגמרא מסכת יומא (דף ע"ב עמוד א') אמר רבי אלעזר: המזיח חושן מעל האפוד לוקה שנאמר "ולא יזח".

טעם נפלא לאיסור זה אמר הצדיק רבי ישראל "בעל שם טוב", שכן החושן היה מונח על ליבו של הכהן הגדול, וכמו שנאמר: "ונשא אהרן את משפט בני ישראל על ליבו לפני ה' תמיד".

והנה האפוד בכתי חסר "אפד" הוא בגימטריה "פה".

ומשום כך צריך שהחושן לא יזח מעל האפוד, לרמז לנו על חובתו של האדם שפיו וליבו יהיו שוים, וכמו שאמרו בגמרא מסכת פסחים (דף קי"ג עמוד ב'):

שלשה הקדוש ברוך הוא שונאן, והראשון שבהם הוא: המדבר אחד בפה ואחד בלב! מכיון שכך אמר הבעל שם טוב צריך שתהיה התאמה מלאה בין הלב ובין הפה ועל כן המזיח את החושן מעל האפוד לוקה!

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט ... לפני ה' תמיד ונתת ... את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן בבאו לפני ה' (כח, כט-ל)

ונשא אהרן את שמות בני ישראל בחשן המשפט על ליבו בבאו אל הקדש לזכרון לפני ה' תמיד ונתת אל החשן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן בבאו לפני ה'

יש להבין שאל הגאון רבי מאיר שמחה מדווינסק, בעל ה"אור שמח" ו"משך חכמה" מדוע בחושן נאמר: "לפני ה' תמיד" ואילו באורים ותומים נאמר רק: "והיו על לב אהרן בבאו לפני ה'", ולא נאמר: "תמיד"?

אלא אמר רבי מאיר שמחה בגמרא מסכת יומא (דף כ"א עמוד ב') דרשו חז"ל על הכתוב בחגי (פרק א' פסוק ח'): "וארצה בו ואכבד" ואילו אנו קוראים את הפסוק: "וארצה בו ואכבדה", מפני מה נכתב הפסוק חסר את אות ה"? אלא הדבר מרמז לחמישה דברים שהיו במקדש ראשון ולא נמצאו שני, ואלו הן:

א. ארון, כפורת וכרובים.

ב. אש.

ג. שכינה.

ד. רוח הקודש.

ה. אורים ותומים.

משום כך אמר רבי מאיר שמחה באורים ותומים נאמר רק: "והיו על לב אהרן בבאו לפני ה'", ולא נאמר: "תמיד" משום שבבית שני לא היו אורים ותומים ואם כן אין זה "תמיד".

וְנָתַתְּ אֶל חֲשׁוֹן הַמִּשְׁפָּט אֶת הָאוּרִים וְאֶת הַתְּמוּמִים וְהָיוּ עַל לֵב אֶהְרֹן בְּבֹאוֹ לִפְנֵי ה' ... (כח, ל)

אהרן נבחר והיה לכהן הגדול הראשון. משום כך זכה לשאת על לבו את האורים והתומים בגד מיוחד לכהנים גדולים שבו היו משובצות אבנים טובות עליהם חרוטות שמות כל השבטים. סה"כ היו כל אותיות הא"ב'. כל אבן התאימה לשבטה. (לדוגמא: שבט בנימין זכה לאבן יָפֶה, ובדרש חכמים: יֶשֶׁפֶה ושותק. ידע בנימין על מכירת יוסף, אך שתק ולא ספר ליעקב ולא הסגיר את אחיו).

פרשת תצוה

בתוך קפלי הבגד היה מונח שם הקודש המפורש, וכאשר שאלו בה' היו אותיות מאירות, והכהן הגדול בקדושתו ומעלתו צרף את האותיות לתשובה (ראה בספר שופטים פרק א' ושמואל א' פרק כ"ב). מדוע זכה דוקא אהרן בתפקיד כה נכבד, שהוא השני בחשיבותו בעם ישראל? כאשר משה יורד למצרים לקבל לידינו את הנהגת העם ולהוביל את תהליך הגאולה, הוא חושש שמא אחיו אהרן יפגע, והוא מבקש מהקב"ה: "שלח נא ביד תשלח" (שמות ד', י"ג) הכוונה לאהרן (שהרי הוא היה מנהיג העם לאחר פטירת עמרם אביהם). והקב"ה "מרגיע" את משה באומרו: "... וגם הנה הוא יוצא לקראתך וראך ושמח בלבבו" (שמות ד', י"ד). הקב"ה מעיד עליו כי שמחתו בגדולת אחיו תהא אמיתית, כנה ופנימית, ולא תרע עינו בגדולתו גם אם בא הדבר על חשבונו. "אמר רשב"י הלב ששמח בגדולת אחיו יבא וישמח וילבש אורים ותומים, שנאמר (שמות כח, ל) 'ונתת אל חשן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן'" (מדרש תנחומא שמות סימן כז). רק לב טהור ונקי יכול להביא את דבר ה' לעם ה'.

והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב (כח, לא-לה)

כח הלשון

מעשה נפלא סיפרו חז"ל (מדרש שוחר טוב, לט. ע"ש) מעשה במלך פרס שנטה למות, א"ל הרופאים אין לך רפואה עד שיביאו לך חלב לביאה.

ענה אחד מהם ואמר לו: אם רצונך אלך אני, רק תן לי עשרה עיזים. אמר לעבדיו ונתנו לו.

הלך לגוב אריות והיתה שם לביאה מינקת גוריה, יום ראשון עמד מרחוק והשליך לה עז אחת ואכלתה, יום שני נתקרר לה מעט והשליך אחרת, וכן בכל יום ויום עד שהיה משחק עמה, ולקח מחלבה והלך לו.

כשהיה בחצי הדרך ישן וראה חלום, שהיו כל אבריו מהרסין זה עם זה;

אמרו הרגלים: "אין בכל האברים כמותנו שאם לא היינו אנו הולכין לא היה יכול להביא מן החלב".

ענו הידים: אין כמותנו, שאם לא היינו אנו שחלבנו לא היה עושה דבר.

העינים אמרו: אנו למעלה מן הכל, שאם לא היינו מראים לו את הדרך לא היה נעשה.

ענה הלב ואמר: אני למעלה מן הכל, שאלמלא לא נתתי לו העצה לא הועיל כלום.

ענה הלשון ואמר להם "אם לא הייתי אני מה הייתם עושים".

ענו לו כל האיברים וא"ל: לא יראתך להדמות אלינו, ואת סגורה ונתונה במקום חשך ואפילה, ועוד שאין בך עצם כשאר כל האיברים,

ענה הלשון ואמר, היום תאמרו שאני מלך ושליט עליכם!

שמע האיש את הדברים האלה ונתפחד והקיץ משנתו והלך לדרכו, והגיע למקום ונכנס אצל המלך ואמר לו, הא לך חלב כְּלָבִיא (היינו כלבה), מיד קצף וצוה לתלותו, וכשהיה הולך ליצלב היו כל האיברים בוכין,

פרשת תצוה

אמר להם הלשון, הלא אמרתי שאין בכם ממש, אם אני מציל אתכם תודו לי שאני מלך עליכם?

אמרו לו: הן!

מיד אמר הלשון השיבוני אצל המלך.

והשיבוהו. אמר לו: למה צוית לתלותי, זו תורה וזו שכרה. אמר לו, הבאת חלב כְּלִבְיָא לקרב מיתתי, אמר לו ומה איכפת לך ויהא לך רפואה ממנו, ועוד גם כן כי "לביאה" קורין אותה "כלביא", לקחו ממנו ונסוהו, ונמצא חלב לביאה, אמרו לו, כל האיברים עכשיו אנו מודים לך שאתה אמרת האמת.

ע"כ. וע"ז אמר המדרש (שם; משלי יח, כא) "מות וחיים ביד הלשון".

עוד מובא (ע"י פלא יועץ מע' אמת) שרשע אחד ביקש עצה מהחכם לחזור בתשובה, כי לא מצליח בה, אמר לו, תהא דובר אמת ולא שקר, והנה פעם יצא לגנוב ובדרך פגשו אדם א"ל להיכן הולך, ונתבייש וחזר בו וכו'. ע"ש. הרי לך מעלת האומר אמת, ומובא בספרים שכל הרגיל לדבר רק אמת, אפילו חלומותיו צודקים ואמיתיים, ובכתבי האריז"ל (שער רה"ק דף יא) כתב כל מי שישב יום בלי דיבור חול יזכה להשגה ולחכמה.
(וע"ע שם דף ז: ובשער היחודים דף ז).

והנה הלב רָמַז בו שם הוי"ה והפה רומז לאדנות. וע"ז אומר הזוהר, שצריך לשלב שם הוי"ה ואדנות כלומר פיו וליבו שוין. והנה גם השומר פיו אזי ניצול מכעס. וכל השומר פיו בקדושתו, אזי כל דבריו וברכותיו מתקיימות. ואשרי השומר פיו ולשונו.

וזה הרמז: "ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת, והיה פי ראשו בתוכו" - בתוך הלב, שפיו וליבו שוין. שפה יהיה לפיו סביב - "שפה" גימטריא "שכינה", שהשכינה הקדושה שורה על פיו. אבל בתנאי "כפי תחרא יהיה לו לא יקרע" - שלא יפתח פיו כפתח קרוע ח"ו. ואז "ונשמע קולו" - לפני הקב"ה בתפילותיו ובברכותיו, ה' יזכנו.

והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב וגו' כפי תחרא יהיה לו לא יקרע (כח,לב)

ופירש"י לא יקרע כדי שלא יקרע, והקורעו עובר בלאו שזה ממנין הלאוין, וכן מבואר ביומא (עב, א) שיש לאו על הקורעו וכו', ע"כ. ונמצא דב' דברים נאמר בלא יקרע, חדא בדין עשייתו דצריך לעשות פי ראשו וגו' כדי שלא יקרע. ועוד נאמר, שיש לאו על הקורעו.

ולכאורה צ"ע דתרי דיני מנ"ל, ומאחר דדרשינן מקרא דלא יקרע דאיכא לאו על הקורעו, א"כ מעתה מה הראיה שנאמר ג"כ דין על עשייתו כדי שלא יקרע. ובכתבי הגרי"ז עה"ת (שם) הובא דבפרשת עשיית הבגדים (לקמן לט, כג) כתיב ופי המעיל בתוכו כפי תחרא שפה לפיו סביב לא יקרע, ומעתה מדהוזכר זאת בשעת העשייה בפועל, אי נימא דנאמר רק לאו דלא יקרע, מאי שייכא זה לעשיית המעיל, והמוכרח לומר דצריך לעשות שפה כדי שלא יקרע, וממילא שייך זה ג"כ לעשיית המעיל, עכ"ד. ואמנם יעויין בתרגום יב"ע פקודי שם שתירגם 'דלא יתבזע', וכנראה שזהו מקור דברי רש"י.

והנה איתא ביומא שם, המקרע בגדי כהונה לוקה שנאמר לא יקרע. ומבואר דהוי בזה לאו על כל בגדי כהונה, וילפינן להו ממעיל דשויים לענין לאו זה. וברמב"ם (פ"ט מהל' כלי המקדש ה"ג) כתב וז"ל, הקורע

פרשת תצוה

פי המעיל לוקה שנאמר לא יקרע, והוא

הדין לכל בגדי כהונה שהקורע אותם דרך השחתה לוקה, עכ"ל. ובמל"מ שם הביא בשם ספר קרבן חגיגה שכתב, דמדברי הרמב"ם מבואר דמחלק בין מעיל לשאר בגדי כהונה, דבמעיל לוקין בכל ענין, ובשאר בגדי כהונה דוקא דרך השחתה. אכן המל"מ השיג עליו וס"ל דאף במעיל אינו חייב רק בדרך השחתה. ועי' ג"כ במאירי ביומא שם שכתב, כל הקורע בגדי כהונה דרך השחתה לוקה שהרי נאמר בשפת המעיל לא יקרע וה"ה לשאר בגדים, ע"כ. ומשמע דדין אחד הוא.

והקרבן חגיגה הביא ראייה לדבריו שיש חילוק בין המעיל דחייב אף שלא בדרך השחתה ובין שאר בגדי כהונה דאינו חייב אלא בדרך השחתה, מגמ' בזבחים (צד, ב) דדם חטאת שניתז על הבגד צריך כיבוס בעזרה, ואם יצא לחוץ ונטמא, דאי אפשר להכניס בעזרה בגדים טמאים, קורעים את הבגד ומשיירין בו כדי מעפות שיקרא בגד, וטהור מן התורה, ומכניס את הבגד בעזרה ומכבסו. ולר"ל דמעיל שניתז עליו דם חטאת ויצא לחוץ ונטמא דאינו יכול לקרוע דכתיב לא יקרע, מכניסו בפחות משלש על שלש אצבעות.

וצ"ע למה נקט דוקא מעיל ולא שאר בגדי כהונה דבכולם חייבים על הקריעה, אלא ודאי דבכל בגדי כהונה היה יכול לקרוע ולהכניסן כמו כל בגדים, כיון דאינו עושה דרך השחתה אלא מחמת שרוצה לקיים מצות כיבוס, רק מעיל דאסור לקרוע אף שלא בדרך השחתה, צריך תיקון זה להכניסו פחות משלש על שלש. ועי' במנ"ח (מצוה קא אות א') דבעיקר דבריהם נקטו כולהו, דבאופן הזה לא הוי דרך השחתה, כיון שנעשה לצורך מצוה כדי לטהר את הבגד, וצ"ע טובא, דמהכ"ת לומר דדרך השחתה חשיב רק במקרע ע"מ להשחית הבגד, דודאי לאו בהך תליא מילתא, וגם באופן זה שהוא לצורך מצוה הוי דרך השחתה.

אלא נראה דיסוד הענין דדרך השחתה הוא, דאין חייבים על קריעת הבגדים אלא באופן שקורע את הבגד בשיעור כזה שפוסלו ומבטלו מתורת בגד שראוי לעבוד בו, ויסוד הענין בזה, שהרי בבגדים נאמר שיהיו באופן של 'לכבוד ולתפארת', וכל שנקרעו באופן שאינם שוב לכבוד ולתפארת נפסלו לעבודה, ומעתה הקורע בשיעור זה הוא קריעה שאסרה תורה, ובכל ענין שהוא חשיב דרך השחתה, ואף שקורע לצורך מצוה מ"מ כיון שמבטלו מתורת בגד הראוי לעבודה אף שהוא לצורך מצוה, הוי דרך השחתה וחייב על כך.

ולפ"ז מה שחילק הרמב"ם קריעת פי המעיל לחוד וקריעת שאר בגדים לחוד וכמו שדייק המנ"ח, היינו משום דבקריעת פי המעיל נתחדש דכיון שבמקום זה הרי אם נקרע בשיעור של משהו נפסל הבגד לעבודה, אף שלא בטל מהבגד תורת 'לכבוד ולתפארת', א"כ בפי המעיל נאמר דין נוסף של 'לא יקרע', דכיון דהתם קריעה בשיעור כל שהוא פוסלו לעבודה, מעתה המקרע במקום פי המעיל שיעור משהו, מתחייב על קריעתו. ובזה הוא דחלוק קריעת פי המעיל מכל שאר הבגדים, על שיעור הקריעה שמתחייב עליה. וכן בהמעיל עצמו למטה בפיו הרי הוא כשאר בגדים דאינו חייב אלא באופן שמבטלו מתורת בגד הראוי לעבודה והיינו שאינו לכבוד ולתפארת.

ופעמוני זהב בתוכם סביב (כח, לג)

הפעמון שבבגדי הכהונה אמר רבי יוסף חיים, בעל "בן איש חי" מרמז לנו על בעלי לשון הרע שמקשקשים בפייהם תמיד כפעמון.

הפעמון היה עשוי זהב כדי ללמד אותנו שערכו של אדם המספר לשון הרע הולך ופוחת בעיני מכריו וידידיו, עד שחינו סר מהם.

דבר זה אמר ה"בן איש חי" מרומז במילה "זהב", שערכה המספרי הולך ופוחת, "ז" שבע, "ה" חמש,

פרשת תצוה

ולבסוף האות "ב", שערכה שתיים בלבד.

ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ד' (כח,לה)

ג' במסורה, ונשמע פתגם המלך (אסתר א, כ), כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע (שמות כד, ז), ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ד'.

י"ל כי הנה יש ג' דרכי תשובה:

א', אם מקשה לבו עד שמעמיד הקב"ה מלך כהמן (סנהדרין צז:), וכמו שאמרו חז"ל (מגילה יד.). גדולה הסרת טבעת [שנתן אחשורוש להמן] יותר ממ"ח נביאים וכו', והוא התשובה הגרועה.

ב', אם ע"י סיבות של השי"ת בעצמו מתעורר לשוב ולא מעצמו.

ג', אם האדם מתעורר בלבו לתשובה והוא היותר שלימה, ובט"ז (הלכות ר"ה תקפה, ז) פי' מ"ש (תהלים צח, ו) בחצוצרות וכו' הריעו לפני המלך ד' שיריעו טרם שיריע השי"ת עליהם ע"ש.

וז"ש ונשמע פתגם המלך, ר"ל אם שומעים ע"י פתגם המלך הקשה כהמן, כל אשר דבר ד' נעשה ונשמע, שהיה ע"י כפיית ההר כגיגית, והיותר טוב, ונשמע קולו בבואו אל הקודש, לפני ד' טרם שיעוררוהו מן השמים.

והיה על מצחו תמיד (כח,לח)

שויתי ה' לנגדי תמיד

בגמרא (יומא ז:): למדו מציץ הקודש, שאסור להסיח דעת מהתפילין, ומה ציץ שאין בו אלא אזכרה אחת, אמרה תורה על מצחו "תמיד" שלא יסיח דעתו ממנו, תפילין שיש בהן אזכרות הרבה על אחת כמה וכמה. ולפיכך אמרין התם: "חייב אדם למשמש בתפילין בכל שעה ושעה".

הרי לנו דמתיבת "תמיד" למדנו, שאין להסיח דעת כלל, הן בציצית הן בתפילין. ופשט הדברים משמע דהוא דאורייתא. ולכאורה כן דעת הרמב"ם בהלכות תפילין (פ"ד הי"ד). אבל התוספות (יומא ח.) כתבו דאינו קל וחומר גמור דאורייתא, כי יש לפרוך מה לציץ שכן השם בגלוי. אלא הוא דרבנן. וע' מה שכתב בזה הרב תורה תמימה כאן (אות כו).

והנה הקשו התוספות ישנים (יומא ח.): למה לי טעמא דאסור לישון עם התפילין שמא יפיח (ע' שבת מט.), תיפוק לי משום שמסיח דעתו. ותירצו, וי"ל דהיינו נמי טעמא דהיסח הדעת דהכא (כלומר הפחה היינו כלל היסח הדעת). אי נמי, אמר הר"ר אלחנן דטעמא דהיסח הדעת לא שייך אלא כשהוא ניעור. עכ"ל. והנה הרא"ש (ברכות פ"ג סימן כח) כתב לתרץ למה שינת עראי מותרת בתפילין (סוכה כו.) והלא מסיח דעת. ותירץ, וי"ל דלא הוי היסח הדעת אלא כשעומד בקלות ראש ובשחוק, אבל כשהוא מתנמנם אין כאן היסח הדעת, כי הוא שוכח הבלי העולם ואין כאן קלות ראש. עכ"ל. והובא בבית יוסף (סימן מד.) ויוצא חידוש גדול, שא"צ לזכור את התפילין, רק העיקר שלא יהא בקלות ראש.

ואולם, צריך ביאור הלא כשלמדנו מתיבת "תמיד" משמע דהעיקר הוא שיזכור, כדדריש "על מצחו תמיד". וא"כ כל שאינו זוכרו הרי אין כאן תמיד, הן לתירוץ רבנו אלחנן הן לתירוץ הרא"ש. ובשלמא לתירוץ רבנו

פרשת תצוה

אלחנן י"ל, דכשהוא ישן הוי כפטור מן המצוה וכאילו אינו עליו. אבל לתירוץ הרא"ש שסובר דכל שאינו קלות ראש, אין אסור. הלא עכ"פ אינו זוכרו.

ונראה לומר בעה"י דבר חדש: דאם בתחילה כשמניח זוכרו, (וכך הוא מן הסתם, שהרי מברך עליו להניח תפלין ומנשקם), וגם זוכרו בסוף טרם חולצם, אע"פ שבאמצע אינו זוכרו, בכל זאת זה נקרא תמיד. תדע, דהרי אדם מתפלל עם התפלין, ובשעת התפלה הרי כונתו על "תיבות התפלה". ובהכרח, כשהוא מכיין על התפלה שמתפלל, אינו יכול לכיין על "התפלין". ואיך יתכן "תמיד" בתפלין. אשר על כן צריך לומר, דכיון ד"תחילתו וסופו" בכונה הרי הכל בכונה. וראיה לזה ממנחות (דף צט:): דאמרינן: אמר רבי אמי מדבריו של רבי יוסי נלמוד, אפילו לא שנה אדם אלא פרק אחד "שחרית", ופרק אחד "ערבית", קיים מצות "לא ימוש ספר התורה הזה מפיק". ע"ש. וע' בלחם משנה (פ"א מהל' ת"ת ה"ח) ובשו"ת תורה לשמה (סימן י) ובשיטה מקובצת (מנחות לו:).

ומכל האמור נלמד זאת לענין "שויתי ה' לנגדי תמיד", שאם זוכר את ה' ואח"כ שוכח אך אח"כ נזכר, הרי התחלה וסוף עושה כאילו "תמיד" חשב בו יתברך, וכן הלאה כל שעה ושעה במהלך היממה. וה' יזכנו אמן.

לקח פר אחד בן בקר ואילם שנים תמימים (כט,א)

אהרן ובניו נצטוו לסמוך ידיהם על ראש הפר ועל ראשי שני האילים, ומצינו הבדל בלשון הפסוקים לגבי הפר והאילים הללו:

על הפר נאמר "וסמך אהרן ובניו את ידיהם", 'סמך' - בלשון יחיד. על האיל הראשון נאמר: "וסמכו אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל", סמכו - בלשון רבים.

על האיל השני נאמר: "וסמך אהרן ובניו את ידיהם על ראש האיל", שוב, כמו לגבי הפר - "סמך" בלשון יחיד. ה"דבש השדה" באר את פשר ההבדלים כך: בשעת הודוי בבית המקדש, היו "עומדים צפופים ומשתחיים רווחים", ומדוע?

כשאדם מתודה - יש לתת לו רווח, כדי שלא ישמעו האחרים ויוכל לדבר בשלוה עם הקב"ה.

הקרבת הראשון כאן היה קרבן חטאת, ככתוב (שם יד): "ואת בשר הפר ואת ערו ואת פרשו תשרף באש מחוץ למחנה חטאת הוא". ומשום שקרבן חטאת הוא, יש עמו ודוי, לכן "וסמך" - בלשון יחיד, כל אחד בנפרד.

האיל הראשון היה קרבן עולה, ככתוב (יח): "והקטרת את כל האיל המזבחה עלה הוא לה' ריח ניחוח". אין כאן ודוי, ולכן יכולים אהרן ובניו לסמך יחד, ונאמר בלשון רבים - "וסמכו".

האיל השני היה לשם שלמים, לכבוד עלייתם לגדולה, ככתוב (שם כט): "למשחה בהם ולמלא בהם את דם". רש"י מבאר: "למשחה" - להתגדל בהם, שיש משיחה שהיא לשון שררה כמו (במדבר יח) 'לך נתתים למשחה', (תהלים קה) 'אל תגעו במשיחי'."

אמנם לא היתה עליהם חובה להתוודות, אך כיון שהעולה לגדלה מכפרים לו על כל עוונותיו, והם עלו לגדולה - התוודו עם קרבן זה. על כן נאמר גם כאן "וסמך" בלשון יחיד, כי ודוי צריך להעשות בנפרד

פרשת תצוה

והגרת אותם אבנט אהרן ובניו וחבשת להם מגבעת. והיתה להם כהונה לחוקת עולם (כט,ט)

יש לחקור בעיקר הדין דבעינן שהכהן בשעת עבודה ילבש בגדי כהונה, אם הוא להכשר הגברא, היינו דלעצם הדין כהן שלו והכשרו לעבודה כך נתנה התורה את כהונתו שיהיה לבוש בבגדי כהונה, או שהוא להכשר העבודה, דעצם העבודה צריכה בגדי כהונה להכשרה, וכי היכי דבעינן לעבודה כלי שרת ה"ב בעינן בגדים.

ונראה להוכיח דשני הדינים הנ"ל ישנם, דבסנהדרין (פג, ב) אמרינן דמחוסר בגדים ששימש במיתה, דכתיב וזאת אותם אבנט וכו' והיתה להם כהונה, בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם, והו"ל זרים ואמר מר זר ששימש במיתה. הרי דלבישת בגדי כהונה הוא מדין הכהן בכיהונו דבלא בגדים נחשב זר.

ואולם ביומא (כג, ב) פליגי ר"י ור"ל אם הרמת הדשן נעשית בד' בגדים או בב' בגדים, ור"ל ס"ל דנעשית רק בכתובת ומכנסים, ואי נימא דבגדי כהונה הם מדין הכהן בכיהונו הרי לזה בעינן דוקא ד' בגדים, דרק ע"י ד' בגדים ביחד נשלם דין הכהן בכיהונו ובפחות מזה הו"ל זר, וע"כ צ"ל דיש דין נוסף דעצם העבודה צריכה בגדי כהונה להכשרה, ובדין זה נראה דכל בגד יש לו דין בפני עצמו ואינם שייכים זל"ז, ולא אמרינן דהם חפצא אחר של ד' בגדים, ולכן בתרומת הדשן איכא רק דין של שני בגדים, דגלי קרא דלאו עבודה היא להצריכה ד' בגדים.

ולפי דברינו מיושבת היטב קושית הגר"ח (בחי' הגר"ח על הש"ס בענין משוח מלחמה עמ' רלט), דביומא (עג, א) אמרינן דמשוח מלחמה לכו"ע נשאל בח' בגדים ואפי' למ"ד דעובד בד' בגדים, דיש דין לבישת בגדים מיוחד לשאלה באורים ותומים ובעינן לזה לבישת ח' בגדים. וקשה דבירושלמי יומא (פ"א הל' א) אמרינן דנשאל בח' בגדים מבחוץ ולא בפנים. ואיך שייך דין לבישת בגדים בחוץ, ועוד דבחוץ אין לבגדים דין בגדי כהונה דומיא דכ"ש דאין מקדשין אלא בפנים, ותירץ דכיון שנתחדש דין לבישה מיוחד לשאלה באו"ת, גם זה נתחדש שיהיה דין לבישת בגדים ללבישה זו אע"פ שהוא בחוץ, עיי"ש.

ונראה דגדר הדבר הוא דדין לבישת בגדים בשעת שאלה באו"ת אין זה מדין בגדים להכשר העבודה, דשאלה לאו עבודה היא, אלא הוא רק דין בהכשר הגברא מדין הכהן בכיהונו דבעינן כהן לבוש בח' בגדים, ובזה לא נאמר דין כלי שרת כלל ולא בעינן פנים.

ועו"ק, דבכה"ג שלובש בגדי כהונה חדשים, איך מותר ללבוש האבנט שהוא כלאים קודם המצנפת, הרי כיון שאינם נעשים עדיין בגדי כהונה לא הותר בהם איסור כלאים, דבשלמא בבגדים שכבר יש להם קדושת כ"ש, כיון שיש דין סדר בלבישה, א"כ בלבישה עצמה יש כבר קיום דין והיא מתירה איסור כלאים ותו ל"ח ככלאים שלא בשעת עבודה, משא"כ בבגדים חדשים דל"ש בהם דין סדר במעשה הלבישה ליהוי ככלאים שלא בשעת עבודה.

ולדברינו נראה לומר, דדין סדר בלבישת בגדי כהונה שייך רק לדין בגדים בהכשר הגברא לעבודה מדין הכהן בכיהונו, דבזה שייך הצטרפות של כל הבגדים יחד שע"י כולם חל דין הכהן בכיהונו. מה שאין כן באידך דינא דבעינן בגדים להכשר עבודה מדין כ"ש, מה"ט סגי בתרה"ד לר"ל ב' בגדים, לא נאמר כלל דין סדר בלבישה, ובמילואים דהוא מקור הסדר לא היתה הלבישה לצורך עבודה, דבימי המילואים לא עבדו הכהנים אלא משה בלבד, ולהכי הוי בגדי כהונה אף דלא נמשחו ושרי איסור כלאים בהם.

פרשת תצוה

ולקחת את דמו וזרקת על המזבח סביב (כט, טז)

בכל הקורבנות נותנים את הדם ואת החלב על גבי המזבח.

טעם נפלא לכך אמר רבי יוסף חיים, בעל ה"בן איש חי" על פי משל: סוחר אחד הלך מביתו אל בית המדרש ולמד שם בהתמדה.

באותה עת הגיע אל ביתו קונה ובקש לקנות סחורה בממון רב ובשל כך חיפש את בעל הבית.

בעלת הבית סיפרה לקונה כי בעלה לומד כעת וכי ישוב אל ביתו רק בעוד כמה שעות.

הקונה לא חפץ להמתין ופנה אל סוחר מתחרה ושם קנה את כל מבוקשו.

כאשר שב האיש אל ביתו ושמע את אשר קרה הצטער צער רב והורה לאשתו כי אם ישוב הדבר ויישנה, תשלח מיד לקרוא לו מבית המדרש כדי שימהר לשוב אל ביתו, שהרי כרוך בכך הפסד רב.

כעבור זמן הגיע אדם אחד אל בית הסוחר כדי לגבות ממנו חוב גדול שהסוחר חייב לו. זכרה האישה את אשר ציווה עליה בעלה לכן שלחה מיד שליח שיקרא לבעלה לשוב מבית המדרש.

הסוחר כחץ מקשת ועד מהרה הגיע שהוא נושם ומתנשף ממאמץ.

מה רבה היתה אכזבתו כאשר גילה במה המדובר... אוי לי ואבוי לי נאנח הסוחר מרה אשתי החליפה ובלבלה את היוצרות! כאשר מאן דהוא ביקש לקנות סחורה לא קראה לי והפסדתי את הכל, ואילו כאשר הנושא בא לגבות את חובו מיהרה והזעיקה אותי לרוץ אל הבית...

כן הוא גם הנמשל אמר ה"בן איש חי" ישנם שני סוגי מצוות: עשה ולא תעשה.

לשם קיום מצוות אלה על אדם להשתמש בשני כוחות שיש בו: כדי לקיים מצוות עשה יש להשתמש במידת הזריזות ולמהר לעשותה, ואילו למצוות לא תעשה יש להשתמש דווקא במידת העצלות...

והנה, האדם החוטא מחליף את הדברים ומבלבל את היוצרות, כאשר מדובר במצוות עשה הוא מתעצל מלקיים ומתנהל בעצלתיים... ואילו לעבירה, רחמנא ליצלן, הוא זריז מאין כמוהו.

הקרובן סיים ה"בן איש חי" בא לכפר על עוונות אלה, משום כך ציווה הקדוש ברוך הוא לתת על המזבח את הדם שהוא כח החיים והוא המעורר את מידת הזריזות ולעומתו את החלב המסמל את העצלות והקרירות.

בסיבתם של שני כוחות אלה נגרם החטא, משום כך המבקש להתכפר נותן את שני הסימנים הללו על גבי המזבח.

ואכלו אתם אשר כפר בהם (כט, לג)

הרמ"א פוסק להלכה (אורח חיים סימן נ"ג סעיף כ"ב) שאין לאדם להתפלל כשליח ציבור בלא רצון הקהל, וכל מי שמתפלל בחזקה ודרך אלימות אין עונין אמן אחר ברכותיו.

פרשת תצוה

וכתב על כך המגן אברהם שם שאין להתקוטט בעבור שום מצווה.

וראיה לכך ממה שמצינו בגמרא מסכת יומא (דף ל"ט עמוד א') שבמשך כל ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק ככהן גדול נשתלחה ברכה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים, וכל כהן שקיבל מן הלחם כזית היה אוכלו ושבע, ויש שהיה אוכלו ומותיר.

אולם לאחר תקופה זו, משפסקה כהונתו של שמעון הצדיק, נשתלחה מאירה בעומר ובשתי הלחם ובלחם הפנים ולא היה משביע, וכל כהן היה מקבל חלק בגודל פול שאין בו שיעור אכילה.

ומאחר שראו שאין הלחם משביע היו הצנועין שבכהנים מושכים את ידיהן ממנו ולא אוכלים ומניחים את חלקם לאחרים, ואילו הגרגרנין שבהן היו חוטפים את חלקם ואוכלין.

ודייק המגן אברהם מדברי הגמרא מפני מה היו הצנועין שבכהנים מושכין את ידיהן מן הלחם ולא אוכלים, והרי אכילת הלחם היא מצווה וכמו שנאמר כאן: "ואכלו אתם אשר כפר בהם"? מוכח מכאן שאין להתקוטט בעבור שום מצווה!

את הכבש האחד (כט,לט)

מעשה היה ביהודי פשוט, אשר לא ידע את פרוש מלות התפלה, אולם עובדה זו לא מנעה ממנו להתפלל בקול גדול, וכשהגיע בפרשת התמיד למלים "את הכבש האחד", שאג בקול ובעינים עצומות "א-ח-ד...!". משל היה עומד בקריאת שמע במלים "ה' אלקינו ה' אחד".

ספור זה שמע רבי שרגא פייבל מנדלוביץ מפי אחד מתלמידי ישיבתו, אשר הוסיף ודבר בלגלוג על יהודים פשוטים מעין אלו, 'עמך', אשר אינם יודעים בתפילה אפילו את פרוש המלים, אולם למרות זאת הם מנסים להתפלל בהתלהבות.

הנימה שבה דבר התלמיד לא מצאה חן בעיני רבו, והוא העיר לו:

"הלגלוג שלך אינו במקומו... הלגלוג מעיד שהחוששים הרוחניים שלך אינם מפתחים די צרכם...".

תהה התלמיד: "על מה ולמה?"

"ורבי שרגא פייבל המשיך: "יהודי אמיתי, בעל הרגשה עדינה, צריך היה לשנות אצלו את היחס כלפי המלים 'את הכבש האחד' מכאן ואילך... הוא צריך היה לחשוב בעקבות המעשה הזה - הנה, גם פה, במלים הללו, קבל איש יהודי על מלכות שמים על עצמו...".

מעשה זה, המובא בספר "מרבצי תורה מעולם החסידות" מוכיח עד כמה דייק עם תלמידיו על כל דבר היוצא מפיהם, ועוד מסופר שם כי בחור אחר השמיע חדושי תורה ובענין מסים התבטא כי "הט"ז אינו צודק בדבריו".

באותו רגע שסע רבי שרגא פייבל את דבריו וקרא בקול, כשהתרגשות נמסכת בו: "דבורים כאלו הם בגדר נבול פה!".

בהזדמנות אחרת שמע תלמיד ששר "בלבבי משכן אבנה", עצר אותו רבי שרגא פייבל ושאל: "כלום כבר

פרשת תצוה

הגעת למידה זו?"

שאלתו הנוקבת ירדה תהומות. התלמיד קבל את הדברים, ובמשך עשרות שנים לא היה מסוגל להעלות את השיר על דל שפתיו!

ועשית מזבח מקטר קטורת וכו' וציפית אותו זהב את גגו (ל,א)

הנה היו שני מזבחות; האחד, שמקריבין עליו הקרבנות. והשני, "מזבח הזהב", ואין עליו אלא הקטרת "הקטורת". והנה רואים שבו היה הדגשה מיוחדת בציפוי זהב שנאמר: "וצפית אותו זהב טהור את גגו ואת קירותיו סביב ואת קרנותיו", ומדוע?

אכן כידוע "הקטורת" היתה מעשרת עושר (יומא כו). והנה תכלית הכסף והממון אינו אלא לעבודת ה', דאילו לעולם הזה נאמר (קהלת ה, יב) "עושר שמור לבעליו לרעתו". אכן כאשר הממון והכסף מנוצלים לדברים רוחניים על זה נאמר (קהלת ז, יב) "כי בצל החכמה בצל הכסף" שאמרו על זה חז"ל (פסחים נג:): "שהנותן מכספו לתורה זוכה ויושב בישיבה של מעלה בכבוד", וזה ענין שרבי היה מכבד עשירים.

ולכן כאן במזבח של הקטורת הרומז ל"עשירות" נאמר (שמות ל, ו): "ונתת אותו וגו' לפני הכפורת וגו' אשר אועד לך שמה" - כלומר תקרב את המזבח אל הקודש קרוב קרוב, כי תכלית העושר - לקדושה צריך.

ואם אין, מחני נא מספרך אשר כתבת (לב,לב)

אמרו חז"ל שקללת צדיק אפילו על תנאי היא מתקיימת ולמדו זאת ממשה רבנו ע"ה שאמר לפני הקב"ה לסלוח לבנ"י לאחר חטא העגל "... ואם אין, מחני נא מספרך אשר כתבת"

ושאל הגאון מוילנא, מדוע הדבר בא לידי ביטוי בפרשת תצווה שם לא מופיע שמו של משה רבנו? והשיב שהמילה "ספרך" יכולה להיקרא "ספר כ", ופרשת תצווה היא הפרשה ה- 20 מתחילת התורה. ידוע גם שפרשת תצווה נופלת לרוב בשבוע שחל בו יום פטירתו של משה רבנו, ז' אדר.